

DE SCHOOLSE VORMING IN DE VLAAMSE TOPSPORTSCHOLEN

SCREENING DOOR DE ONDERWIJSINSPECTIE

2011

EINDRAPPORT

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING.....	3
1.1	Onderzoeksmethode.....	3
1.2	Historiek.....	5
1.3	Regelgevend kader.....	8
2.	KENMERKEN VAN DE TOPSPORTSCHOLEN.....	11
2.1	Onderwijsaanbod en leerlingenaantallen.....	11
2.2	Huisvesting en samenwerkingsverbanden.....	13
2.3	Type en aantal topsportstatuten.....	15
3.	WELKE RESULTATEN BOEKEN DE TOPSPORTSCHOLEN?.....	17
3.1	Attestering.....	17
3.2	Studiepeil.....	18
3.3	Deelname aan hoger onderwijs en studiesucces.....	20
3.4	Welbevinden topsportleerlingen.....	21
4.	ALGEMEEN BELEID VAN DE TOPSPORTSCHOLEN.....	23
4.1	Leiderschap.....	23
4.2	Visieontwikkeling.....	23
4.3	Besluitvorming.....	23
4.4	Kwaliteitszorg.....	24
5.	BEWAKEN DE TOPSPORTSCHOLEN DE KWALITEIT?.....	25
5.1	Personeelsbeheer.....	25
5.2	Professionalisering.....	25
5.3	Materieel beleid.....	26
5.4	Curriculum.....	26
5.5	Begeleiding.....	31
5.6	Evaluatie.....	32
6.	BESLUIT.....	34
7.	AANBEVELINGEN.....	39

1. INLEIDING

1.1 Onderzoeksmethode

Dit rapport is het resultaat van een screening van de zes topsportscholen in Vlaanderen uitgevoerd door de onderwijsinspectie van de Vlaamse gemeenschap. De minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke kansen en Brussel gaf in het kader van zijn beleidsnota 2009-2014¹ aan de onderwijsinspectie de opdracht om de schoolse vorming te evalueren in de Vlaamse topsportscholen.

De onderwijsinspectie voerde dit onderzoek uit in de periode van 28 maart tot 26 mei 2011. Zij ging daarbij uit van de onderzoeksvraag: slagen de topsportscholen erin om de schoolse en de sport specifieke vorming zodanig te combineren dat de onderwijsdoelen die de overheid vooropstelt, gerealiseerd worden en de topsportleerlingen kunnen doorstromen naar het vervolgonderwijs?

Het onderzoek had niet het statuut van een doorlichting en was niet bedoeld om een advies te formuleren over de erkenningsvoorwaarden. Het reglementair kader was de algemene onderwijsregelgeving en de specifieke bepalingen van het globaal en bijzonder topsportconvenant van 1 juni 2010. Als ordeningskader werd het CIPO-model² gebruikt. De onderzoeksmethode bestond uit documentenstudie, cijferanalyse, observaties en gesprekken.

De schoolbezoeken vonden plaats gedurende volgende periodes:

28 tot 31 maart 2011	Onze-Lieve-Vrouwecollege te Vilvoorde
26 tot 28 april 2011	Koninklijk Atheneum II te Hasselt
2 tot 5 mei 2011	Koninklijk Atheneum III te Gent
9 tot 12 mei 2011	Koninklijk Technisch Atheneum te Brugge
16 tot 19 mei 2011	Leonardo Lyceum/Pestalozzi te Antwerpen
23 tot 26 mei 2011	Koninklijk Atheneum Redingenhof te Leuven.

In elke school gebeurde het onderzoek door een vast team van inspecteurs op basis van volgende vakken in de topsportstudierichtingen van de derde graad aso en tso:

aso derde graad	basisvorming	Engels Nederlands wiskunde
Moderne talen-topsport	pool Moderne talen	Engels
Wetenschappen-topsport	pool Wetenschappen	biologie chemie fysica
Wiskunde-topsport	pool Wiskunde	wiskunde
tso derde graad Topsport	basisvorming	aardrijkskunde Engels Nederlands wiskunde

De topsportstudierichtingen in het bso werden niet onderzocht omdat deze pas vorig schooljaar opgestart werden.

¹ Beleidsnota 2009-2014, p. 35: operationeel doel 4.9.

² CIPO-model: ordeningskader opgebouwd rond de vier pijlers context, input, proces en output.

Het inspectieteam bestond uit volgende leden:

Reginald Leper	coördinatie en verslaggeving
Herman Ros	Engels en Nederlands
Walter Van den Brandt	aardrijkskunde, biologie, chemie en fysica
Jan Vermeylen	wiskunde

Het onderzoek in elke school resulteerde in een instellingsverslag. De verslagen van de zes topsportscholen vormden de basis voor dit eindrapport. De instellingsverslagen worden gepubliceerd in een afzonderlijk deel.

In de inleiding worden de onderzoeksmethode, de historiek en het specifiek reglementair kader geschetst. In hoofdstuk twee worden de kenmerken van de topsportscholen besproken. Dan volgt een hoofdstuk waarin de resultaten beschreven worden die de scholen boeken. Het algemeen beleid en de kwaliteitsbewaking komen aan bod in hoofdstuk vier en vijf. Het rapport eindigt met een besluit en aanbevelingen.

1.2 Historiek

- 25 maart 1998 Het eerste topsportconvenant wordt ondertekend door de onderwijs- en sportsector in Vlaanderen. Het regelt de samenwerking tussen beide sectoren met als doel jongeren een doorgedreven topsportopleiding aan te bieden in combinatie met een volwaardige schoolse vorming. Een bijzonder topsportconvenant regelt de samenwerking tussen een school en één of verscheidene sportfederaties.
- 1 september 1998 De eerste Vlaamse topsportscholen gaan van start. In samenwerking met 12 sportfederaties bieden acht scholen de topsportstudierichtingen Wetenschappen-topsport in het aso en Topsport in het tso aan. Van de 399 leerlingen met een topsportstatuut schrijven er zich 206 in voor een topsportstudierichting.
- Onderwijsspiegel 1999 In haar verslag over de toestand van het onderwijs rapporteert de onderwijsinspectie over de topsportscholen. Zij pleit ervoor:
- het topsportconvenant te herzien;
 - het aantal topsportscholen te beperken;
 - de kwalitatieve beleidsondersteuning voor het onderwijsluik te verbeteren;
 - duidelijker afspraken te maken met de sportfederaties.
- Aan de basis van haar aanbevelingen liggen volgende vaststellingen:
- verschillende scholen kampen met infrastructurele problemen;
 - scholen vinden moeilijk deskundige trainers die sporttechnisch én pedagogisch onderlegd zijn;
 - leraren zijn onvoldoende vertrouwd met leermethodes die aangepast zijn aan een topsportspecifieke onderwijscontext;
 - leerplannen voor het topsportgedeelte en aangepaste leerplannen voor het onderwijsgedeelte ontbreken.
- Onderzoek 2001 In opdracht van het BLOSO³ voert het Interuniversitair Onderzoekscentrum voor Sportbeleid⁴ een evaluatie uit van het opzet en de werking van topsportscholen in Vlaanderen. Het formuleert o.m. volgende aanbevelingen:
- beperk het aantal topsportscholen tot drie of vijf;
 - leg duidelijke en stringente startvoorwaarden vast;
 - hanteer uniforme selectienormen voor topsportleerlingen;
 - breid de in- en uitstroom van topsportleerlingen uit;
 - zorg voor meer begeleiding en flexibiliteit van de studiebegeleiding;
 - stel een voltijdse coördinator aan;
 - verhoog de deskundigheid van trainers en leraren;
 - verbeter de leerplannen.

³ Het Agentschap voor de Bevordering van de Lichamelijke Ontwikkeling, de Sport en de Openlucht recreatie.

⁴ IOS-onderzoeksrapport (zie: www.bloso.be/Bloso-informeert/wetOnderzoek/Pages/Evaluatie_opzet_werking_topsportscholen.aspx).

- 25 juni 2004 Het globaal en bijzonder topsportconvenant wordt aangepast. Het bestaande aanbod topsportstudierichtingen wordt uitgebreid met:
- Moderne talen-topsport en Wiskunde-topsport in de derde graad aso;
 - Handel-topsport in de tweede en derde graad tso;
 - de basisoptie Topsport in de eerste graad.
- Conceptnota 2005 De onderwijsinspectie maakt een analyse van de knelpunten in de conceptnota "Topsport en studie". Zij pleit ervoor om
- het aantal studiecombinaties in het aso en tso te beperken;
 - een topsportstudierichting in het bso en dbso op te richten;
 - het aantal topsportscholen te beperken tot 2, maximaal 3;
 - studiepakketten en aangepaste onderwijsmethodes te ontwikkelen.
- 25 april 2005 Aan het topsportconvenant van 2004 wordt een addendum toegevoegd dat voorziet in de aanstelling van één voltijds coördinator per topsportschool voor de interne coördinatie van de topsportschool (bovenbouw en in voorkomend geval middenschool, basisschool en internaat) en de externe coördinatie met de participerende sportfederaties.
- 10 maart 2006 De Vlaamse regering legt de decretale specifieke eindtermen 'topsport'⁵ vast voor het aso en tso. De betrokken onderwijskoepels dienen nieuwe leerplannen in voor het gedeelte Topsport in de tweede en derde graad aso en tso. De nieuwe leerplannen treden in werking vanaf het schooljaar 2006-2007.
- 1 september 2007
- Elke topsportschool met bovenbouw krijgt 120 punten toegekend om een topsportschoolcoördinator aan te stellen.
 - Het aantal topsportscholen in Vlaanderen wordt gereduceerd van acht naar zes: één in elke provincie (Antwerpen, Brugge, Gent, Hasselt, Leuven) en één in de brede rand rond Brussel (Vilvoorde). In de provincie Antwerpen worden de topsportstudierichtingen van het Stedelijk Handelsinstituut Merksem en het Koninklijk Atheneum Mortsels samengebracht in het Leonardo Lyceum/Pestalozzi te Wilrijk resp. de Middenschool van het Gemeenschapsonderwijs te Mortsels. Het Koninklijk Atheneum II Hasselt die de topsportschool voor de provincie Limburg wordt, werkt samen met het Sint-Jan Berchmanscollege Genk.
- 8 mei 2008 De Raad van het Secundair Onderwijs van de VLOR⁶ geeft volgende adviezen:
- ongunstig voor de schrapping van Wiskunde-topsport en Moderne talen-topsport in de 3de graad van het aso;
 - gunstig voor de schrapping van Handel-topsport in de 2de en 3de graad tso;
 - ongunstig voor de oprichting van Topsport-sportinitiatie in de 2de en 3de graad bso en van Topsport-sportbegeleider in het 3de leerjaar van de 3de graad in afwachting van een advies ten gronde.

⁵ www.ond.vlaanderen.be/dvo/secundair/specifieke_eindtermen/asotso/topsport.htm.

⁶ Vlaamse Onderwijsraad.

Hij merkt in zijn omgevingsanalyse van het studiegebied Sport op dat

- de specifieke eindtermen (SET) Topsport gelden voor zowel het aso als het tso;
- de SET Topsport gerealiseerd moeten worden tegen het einde van de derde graad;
- er geen cesuurdoelen geformuleerd zijn op het niveau van de tweede graad tussen de overheid en de onderwijsverstrekkers.

1 september 2009

- De studierichting tso Handel-topsport wordt afgebouwd.
- De studierichtingen bso Topsport-sportinitiatie (2de en 3de graad) en bso Topsport-sportbegeleider (3de leerjaar van de 3de graad) gaan van start.

1 juni 2010

De actuele versie van het globaal en bijzonder topsportconvenant treedt in werking.

1.3 Regelgevend kader

Het regelgevend kader waarbinnen de topsportscholen functioneren, wordt bepaald door de algemene onderwijsregelgeving en de specifieke bepalingen van het topsportconvenant. Het topsportconvenant bestaat uit twee delen die naar elkaar verwijzen. Het globaal topsportconvenant regelt de samenwerking tussen het onderwijs en de sportwereld. Het bijzonder topsportconvenant bepaalt de samenwerking tussen een school en één of verscheidene sportfederaties. Het samenwerkingsverband wil jongeren een doorgedreven topsportopleiding aanbieden in combinatie met een schoolse vorming.

De begeleidingscommissie onder voorzitterschap van BLOSO⁷ volgt de uitvoering van het globaal topsportconvenant op. Binnen de schoot van de begeleidingscommissie kent een selectiecommissie jaarlijks aan jongeren die door een unisportfederatie worden voorgedragen, een topsportstatuut A of B toe voor het secundair onderwijs. Dit topsportstatuut is vereist om les te mogen volgen in een topsportschool. Het topsportstatuut A of B speelt voorts een rol bij het bepalen van de omkadering en van het aantal gewettigde afwezigheden (zie verder).

Het studieaanbod in een topsportschool kan volgende structuuronderdelen omvatten:

- Basisoptie Topsport in het tweede leerjaar van de eerste graad;
- Wetenschappen-topsport in de tweede en derde graad aso;
- Moderne talen-topsport in de derde graad aso;
- Wiskunde-topsport in de derde graad aso;
- Topsport in de tweede en derde graad tso;
- Topsport-sportinitiatie in de tweede en derde graad bso;
- Topsport-sportbegeleider in het derde leerjaar van de derde graad bso.

Het topsportconvenant stipuleert dat het departement Onderwijs en Vorming instaat voor de onderwijsspecifieke omkadering van de schoolse vorming (20 lessen per week voor de pool Topsport). De sportfederaties zorgen voor de 12 lessen topsporttraining per week binnen het onderwijscurriculum (alsook voor het aanvullende trainingsluik buiten het onderwijscurriculum). Zij zijn tijdens deze uren verantwoordelijk voor de begeleiding, opvang, algemene en sportspecifieke training evenals voor de integrale financiering ervan.

Het globaal topsportconvenant voorziet in ondersteuningsmaatregelen voor topsportscholen en -leerlingen. Naast specifieke omkaderingsnormen voor topsportleerlingen, ontvangt elke topsportschool een minimumpakket van 20 wekelijkse lessen per ingericht leerjaar voor één van de mogelijke topsportstudierichtingen uit het aso of het tso. Verder krijgt elke topsportschool de middelen om een voltijdse topsportschoolcoördinator aan te stellen.

Topsportleerlingen hebben recht op een aantal halve dagen gewettigde afwezigheid om te kunnen deelnemen aan toernooien, stages en/of intensieve trainingsperiodes (tabel 1).

⁷ Agentschap voor de Bevordering van de Lichamelijke Ontwikkeling, de Sport en de Openluchtcreatie.

Tabel 1: het toegelaten aantal halve dagen gewettigde afwezigheid

	Leerling met topsportstatuut A	Leerling met topsportstatuut B
Leerling-topsporter, ingeschreven in een topsportstudierichting van de tweede of derde graad	130	40
Leerling-topsporter, niet ingeschreven in een topsportstudierichting van de tweede of derde graad	40	40
Leerling-topsporter, ingeschreven in een topsportschool, in de A-stroom of de basisoptie Topsport van de eerste graad	90	40
Leerling-topsporter, niet ingeschreven in een topsportschool, van de eerste graad	40	40

Onderstaand overzicht (tabel 2) geeft een opsomming van de verantwoordelijkheden die voortvloeien uit het topsportconvenant.

Tabel 2: verantwoordelijkheden van de partners

Partners	Verantwoordelijkheden
Vlaams minister bevoegd voor Onderwijs	<ul style="list-style-type: none"> ontwikkelt maatregelen om binnen de respectieve bevoegdheden en beschikbare middelen topsportscholen te ondersteunen; onderzoekt de programmatie van de topsportstudierichtingen.
Vlaams minister bevoegd voor Sport	<ul style="list-style-type: none"> ontwikkelt maatregelen om binnen de respectieve bevoegdheden en beschikbare middelen topsportscholen te ondersteunen.
BLOSO	<ul style="list-style-type: none"> voorzitterschap en secretariaat van de begeleidingscommissie: <ul style="list-style-type: none"> controle op de naleving van het globaal topsportconvenant; coördinatie van de organisatorische aspecten die voortvloeien uit het topsportconvenant; begeleiding en ondersteuning van de topsportscholen; adviesverlening naar de minister bevoegd voor Onderwijs toe met betrekking tot de bijzondere topsportconvenanten; bewaking van de doorstromingsmogelijkheden van de leerlingen-topsporters. voorzitterschap en secretariaat van de selectiecommissie: <ul style="list-style-type: none"> kent aan leerlingen van het secundair onderwijs het topsportstatuut A of B toe.
Onderwijsverstrekkers	<ul style="list-style-type: none"> leerplannen opstellen voor topsportstudierichtingen; binnen de begeleidingscommissie aangepaste leermethodes ontwerpen voor topsportleerlingen.
Sportfederaties en trainers	<ul style="list-style-type: none"> topsportleerlingen begeleiden, opvangen en een algemene en sportspecifieke vorming aanbieden; financiering van de sportspecifieke vorming; organisatie van het schooljaar in samenspraak met de topsportschool.
Lesgevers sportspecifieke vorming	<ul style="list-style-type: none"> realiseren van de leerplannen Topsport; kunnen raadgevende leden zijn van de toelatings-, begeleidende en delibererende klassenraad en kunnen door de voorzitter van de klassenraad tevens als stemgerechtigde leden worden aangewezen.
Topsportscholen	<ul style="list-style-type: none"> de schoolse vorming binnen 20 wekelijkse lestijden realiseren; het pakket uren-leraar dat topsportleerlingen genereren, uitsluitend gebruiken voor de pool Topsport; de topsportleerlingen zo min mogelijk samenzetten met leerlingen van niet-topsportklassen;

	<ul style="list-style-type: none"> • de organisatie van het schooljaar, incl. de planning van leerstofeenheden en evaluatie, in samenspraak met de topsportfederatie(s); • binnen de begeleidingscommissie aangepaste leermethodes ontwerpen en aanwenden die topsportleerlingen in staat stellen om de leerstof op een snelle en doelmatige wijze te verwerken; • de topsportleerlingen die beschikken over een topsportstatuut, de mogelijkheid bieden om een begonnen graad in dezelfde topsportschool binnen de normale tijdsduur te beëindigen; • ervoor zorgen dat topsportleerlingen bij eventueel verlies van het topsportstatuut vlot kunnen overgaan naar een andere studierichting. • voorzitterschap en secretariaat stuurgroep: <ul style="list-style-type: none"> ➢ praktische afspraken maken met betrekking tot de organisatie van de betrokken studierichting(en) en desgevallend topsportklassen; ➢ evaluatie van de afspraken; ➢ organisatie van regelmatig overleg en rapportering naar de ouders.
<p>Topsportschoolcoördinator</p>	<ul style="list-style-type: none"> • betrokken bij de organisatie van alle kwesties die direct of indirect verband houden met de combinatie van topsport en studie; • centraal aanspreekpunt voor de leden van het schoolteam, de sportfederaties, het internaat en het centrum voor leerlingenbegeleiding; • organiseert tijdens het schooljaar minimaal twee bijeenkomsten waarbij de school én de sportfederaties de ouders informeren over de gezamenlijke topsport- en studievorderingen van de topsportleerlingen; • stuurt in samenwerking met de directie de stuurgroep van de topsportschool aan; • contactpersoon voor het BLOSO inzake de administratieve opvolging van de topsportleerlingen; • zijn werkzaamheden strekken zich, naast de bovenbouwschool, uit tot de middenschool, de basisschool en het internaat die één topsportschoolentiteit vormen; • beschikt over alle bevoegdheden die noodzakelijk zijn voor een optimale uitoefening van zijn functie; • kan ambtshalve raadgevend lid zijn van de toelatings-, begeleidende en delibererende klassenraad; • kan door de voorzitter van de klassenraad als stemgerechtigd lid worden aangewezen.

2. KENMERKEN VAN DE TOPSPORTSCHOLEN

2.1 Onderwijsaanbod en leerlingenaantallen

Het onderwijsaanbod en de leerlingenaantallen in de zes topsportscholen lopen sterk uiteen. Het overzicht van het onderwijsaanbod Topsport en 'niet-topsport' alsook van de leerlingenaantallen voor het schooljaar 2010-2011 maakt dat duidelijk (tabel 3).

Alle scholen hebben in hun onderwijsaanbod aso Wetenschappen-topsport en tso Topsport. In de derde graad aso Topsport richten vijf scholen de studierichting Moderne talen-topsport in en twee scholen de studierichting Wiskunde-topsport. Drie scholen bieden de studierichting bso Topsport-sportinitiatie aan. Eén school heeft de basisoptie Topsport in de eerste graad. Geen enkele school biedt alle topsportstudierichtingen aan.

Vier scholen beschikken naast de topsportstudierichtingen ook over de niet-topsportstudierichtingen van het studiegebied Sport in het aso (Sportwetenschappen) en tso (Lichamelijke opvoeding en sport). Voor één school maakt dit het volledige onderwijsaanbod uit. Bovengenoemd onderwijsaanbod biedt topsportleerlingen die hun topsportstatuut verliezen, de mogelijkheid om een sportstudierichting in dezelfde school te blijven volgen.

Binnen het totale onderwijsaanbod zijn er drie scholen met een overwegend aso-aanbod en twee scholen met een overwegend bso- en tso-aanbod. Er is slechts één school met een overwegend aso-aanbod die ook Topsport in het bso organiseert. Dit is mogelijk doordat de topsportleerlingen op een afzonderlijke campus gehuisvest zijn (zie 2.2 Huisvesting en samenwerkingsverbanden). Twee scholen organiseren een eerste graad.

Het totale leerlingenaantal in de topsportscholen varieert tussen 405 en 1235 leerlingen. De topsportleerlingen vormen tegenover de totale schoolpopulatie een beperkte groep. Het aandeel topsportleerlingen t.o.v. de totale schoolpopulatie ligt tussen 6 % en 17 % en schommelt in vier scholen rond 10 %. De kleinste groep topsportleerlingen in een school telt 47, de grootste groep 114 leerlingen.

In alle scholen vormen de topsportleerlingen uit het aso de grootste groep. Binnen het aso is de studierichting Wetenschappen-topsport het sterkst vertegenwoordigd (246 leerlingen), zelfs de tweede graad buiten beschouwing gelaten. In alle topsportscholen samen bedraagt het leerlingenaantal voor Moderne talen-topsport 34 en voor Wiskunde-topsport 10 leerlingen. Beide studierichtingen vertegenwoordigen amper 15 % van het leerlingenaantal in aso Topsport. Het aantal topsportleerlingen in het bso is in de drie scholen heel beperkt (25 leerlingen). Het feit dat deze studierichting pas vorig jaar is opgestart, speelt hierin ongetwijfeld een rol.

Vaststellingen

- Het verspreiden van een geringe populatie topsportleerlingen over zes verschillende scholen is een weinig efficiënte besteding van de beschikbare middelen.
- Een optimale leerlingenoriëntering in topsportstudierichtingen is niet mogelijk omdat geen enkele topsportschool een volledig studieaanbod Topsport aanbiedt. De topsportscholen die ook niet-topsportstudierichtingen in het studiegebied Sport inrichten, waarborgen leerlingen die hun topsportstatuut verliezen ruimere oriënteringskansen.
- Hoewel de topsportleerlingen uit het aso de grootste groep vormen, leidt de keuze uit drie aso-topsportstudierichtingen tot soms uiterst kleine leerlingengroepen en een gefragmenteerd studieaanbod.

Tabel 3: overzicht onderwijsaanbod en leerlingenaantallen in de topsportscholen voor 2010-2011

Onderwijsaanbod/leerlingenaantal	O-L-Vrouwecollege Vilvoorde	KA II Hasselt	KA III Gent	KTA Brugge	Leonardo Lyceum/Pestalozzi Antwerpen	KA Redingenhof Leuven
Topsport						
Eerste graad A-stroom				24 (33 %)		
2de leerjaar Topsport				24 (33 %)		
Aso	32 (68 %)	44 (76 %)	62 (54 %)	26 (36 %)	72 (64 %)	54 (59 %)
2de en 3de graad Wetenschappen-topsport	24 (51 %)	39 (67 %)	50 (44 %)	26 (36 %)	62 (55 %)	45 (49 %)
3de graad Moderne talen-topsport	3 (6 %)	5 (8 %)	12 (10 %)		10 (9 %)	4 (4 %)
3de graad Wiskunde-topsport	5 (11 %)					5 (5 %)
Bso				11 (15 %)	11 (10 %)	3 (3 %)
2de en 3de graad Topsport-sportinitiatie				11 (15 %)	11 (10 %)	3 (3 %) (enkel 2de graad)
3de leerjaar 3de graad Topsport-sportinitiatie						
Tso	15 (32 %)	14 (24 %)	52 (46 %)	11 (15 %)	30 (26 %)	34 (37 %)
2de en 3de graad Topsport	15 (32 %)	14 (24 %)	52 (46 %)	11 (15 %)	30 (26 %)	34 (37 %)
Aantal topsportleerlingen	47	58	114	72	113	91
Totale schoolpopulatie⁸	405	580	1130	1235	678	794
Aandeel topsportleerlingen t.o.v. schoolpopulatie	12 %	10 %	10 %	6 %	17 %	11 %
Niet-topsport				A- en B-stroom in 1ste graad	A-stroom in 1ste graad	
	Aso-aanbod in 2de en 3de graad		Aso-aanbod in 2de en 3de graad	Bso- en tso-aanbod in 2de en 3de graad Bepikt kso-aanbod in 2de en 3de graad	Aso-aanbod in 2de en 3de graad Studiegebied Handel in 2de en 3de graad bso en tso	Bso- en tso-aanbod in 2de en 3de graad
		Studiegebied Sport in 2de en 3de graad aso en tso	Studiegebied Sport in 2de en 3de graad aso en tso	Studiegebied Sport in 2de en 3de graad aso en tso		Studiegebied Sport in 2de en 3de graad aso en tso
				Deeltijds beroepsonderwijs		Deeltijds beroepsonderwijs

⁸ Exclusief leerlingen deeltijds beroepsonderwijs.

2.2 Huisvesting en samenwerkingsverbanden

De topsportscholen vertonen aanzienlijke verschillen op het vlak van huisvesting en samenwerkingsverbanden met andere scholen, sportfederaties en internaten (tabel 4).

In vijf scholen delen topsportleerlingen en niet-topsportleerlingen de schoolcampus met elkaar. Slechts in één school zijn de topsportleerlingen gehuisvest op een afzonderlijke campus. Dit is nochtans belangrijk om de identiteit van de topsportleerlingen en het profiel van de studierichtingen Topsport te versterken.

De topsportscholen hebben meestal samenwerkingsverbanden met één of meer andere scholen, een internaat en één of meer sportfederaties. De kwaliteit van de samenwerking speelt een voorname rol bij de schoolse en sportspecifieke vorming van de topsportleerlingen. Het groot aantal samenwerkingsverbanden maakt de schoolorganisatie complexer en de taakbelasting van de topsportschoolcoördinator omvangrijker. Ten slotte speelt de afstand tussen de locaties een niet onbelangrijke rol voor een optimaal tijdsgebruik.

Vijf topsportscholen werken samen met één of meerdere andere basis- en/of secundaire scholen (zie tabel 4). Twee scholen hebben een netoverschrijdende samenwerking. Voor twee scholen is de bereikbaarheid met de basis- en/of middenschool gunstig omdat ze op dezelfde schoolcampus gelegen zijn. In de andere gevallen moet rekening gehouden worden met verplaatsingen en verplaatsingstijd.

Alle topsportscholen werken samen met een internaat. Drie hiervan zijn verbonden aan de school en liggen op de schoolcampus. Twee internaten liggen op dezelfde site als de sportinfrastructuur en één internaat ligt op 3 km van de school. Het aantal topsportleerlingen dat ingeschreven is in een internaat en de samenstelling van de internaatsbewoners zijn belangrijke elementen in het kader van de schoolse (leerproces en schoolorganisatie) en sportspecifieke vorming (specifieke uurroosters, voeding, begeleiding, ...). In één school zijn alle topsportleerlingen ingeschreven in het internaat. In vier scholen schommelt het aantal topsportleerlingen ingeschreven in een internaat tussen de helft en twee derde en in één school is slechts een derde ingeschreven. Twee internaten herbergen uitsluitend topsportleerlingen. In drie internaten bestaat de helft tot twee derde van de bewoners uit topsportleerlingen en in één internaat uit amper een vijfde.

Uit het overzicht (tabel 4) blijkt verder dat de meeste scholen een bijzonder topsportconvenant hebben afgesloten met verschillende sportfederaties (variërend van twee tot zes). Eén topsportschool heeft een topsportconvenant afgesloten met één sportfederatie. Twee scholen hebben een samenwerking met een sportfederatie zonder topsportconvenant. Daarnaast werkt een aantal scholen nog samen met sportfederaties d.m.v. topsportconvenanten die afgesloten zijn door de samenwerkende middenschool/secundaire school.

Vaststellingen

- Kwaliteitsvolle samenwerkingsverbanden tussen topsportscholen met andere scholen en meerdere sportfederaties kunnen bijdragen tot het verbreden en verdiepen van de schoolse en de sportspecifieke vorming. Ze leiden tot efficiëntiewinsten maar hebben het nadeel dat ze de coördinatie en de schoolorganisatie complexer maken.
- Het rendement van de samenwerking tussen topsportscholen en internaten neemt toe naarmate meer leerlingen als intern ingeschreven zijn en het internaat uitsluitend bevolkt is met topsportleerlingen.

Tabel 4: huisvesting en samenwerkingsverbanden van de topsportscholen voor 2010-2011

	O-L-Vrouwecollege Vilvoorde	KA II Hasselt	KA III Gent	KTA Brugge	Leonardo Lyceum/Pestalozzi Antwerpen	KA Redingenhof Leuven
Huisvesting topsportleerlingen	Gedeelde campus	Gedeelde campus	Gedeelde campus	Gedeelde campus	Afzonderlijke campus	Gedeelde campus
Samenwerking met andere scholen die topsportleerlingen en -beloften huisvesten		<ul style="list-style-type: none"> Basisschool (GO!) in Hasselt Middenschool (GO!) in Hasselt Secundaire school (VVKSO) in Genk 	<ul style="list-style-type: none"> Basisschool (GO!) op schoolcampus Middenschool (GO!) op schoolcampus 	<ul style="list-style-type: none"> Basisschool (GO!) in Assebroek 	<ul style="list-style-type: none"> Basisschool (GO!) in Mortsel Middenschool (GO!) in Edegem 	<ul style="list-style-type: none"> Middenschool (GO!) op schoolcampus
Samenwerking met internaat	Extern	Intern	Extern	Intern	Extern	Intern
• Percentage topsportleerlingen ingeschreven in internaat	100 % (47)	65 % (38)	54 % (62)	32 % (23)	52 % (59)	65 % (63)
• Samenstelling internaat	100 % topsportleerlingen	48 % topsportleerlingen	100 % topsportleerlingen	20 % topsportleerlingen	48 % topsportleerlingen	65 % topsportleerlingen
• Locatie internaat	Zelfde site als sportinfrastructuur	Schoolcampus	Zelfde site als sportinfrastructuur	Schoolcampus	3 km van de school	Schoolcampus
Samenwerking met sportfederaties						
• Via topsportconvenant	<ul style="list-style-type: none"> Vlaamse Volleybalbond (VVB) 	<ul style="list-style-type: none"> Vlaamse Atletiekliga (VAL) Vlaamse Handbalvereniging (VHV) Vlaamse Vereniging voor Golf (VVG) 	<ul style="list-style-type: none"> Vlaamse Atletiekliga (VAL) GymnastiekFederatie Vlaanderen (GymFed) Vlaamse Schermbond Voetbalfederatie Vlaanderen (VFV) Wielerbond Vlaanderen 	<ul style="list-style-type: none"> Vlaamse Basketballiga (VBL) (enkel 1ste graad) Voetbalfederatie Vlaanderen (VFV) 	<ul style="list-style-type: none"> Vlaamse Badminton Federatie Vlaamse Judofederatie (VJB) Vlaamse Ski & Snowboard Federatie (VSSF) Vlaamse Tennisvereniging (VTV) Vlaamse Zwemfederatie (VZF) Voetbalfederatie Vlaanderen (VFV) 	<ul style="list-style-type: none"> Vlaamse Basketballiga (VBL) Vlaamse Tafeltennisliga (VTTL) Vlaamse Triatlon & Duatlon Liga (VTDL) Voetbalfederatie Vlaanderen (VFV)
• Zonder topsportconvenant		<ul style="list-style-type: none"> Vlaamse Liga Paardensport (VLP) 			<ul style="list-style-type: none"> Vlaamse Taekwondo Bond 	
• Via topsportconvenant middenschool		<ul style="list-style-type: none"> GymnastiekFederatie Vlaanderen (GymFed) 	<ul style="list-style-type: none"> Vlaamse Basketballiga (VBL) 			
• Via topsportconvenant secundaire school		<ul style="list-style-type: none"> Voetbalfederatie Vlaanderen (VFV) 				

2.3 Type en aantal topsportstatuten

Per school en sportdiscipline ligt het type en het aantal toegewezen topsportstatuten ver uiteen. Voor topsportleerlingen hangt het aantal halve dagen gewettigde afwezigheid af van het type topsportstatuut (A of B). Bovendien is het aantal topsportstatuten A medebepalend voor de omvang van het pakket uren-leraar in het aso of tso.

Tabel 5 geeft een overzicht van het type en aantal topsportstatuten per school en per sportdiscipline. In de scholen liggen de uitersten voor het aantal topsportstatuten A tussen 6 (10 %) en 51 (45 %) en voor het aantal topsportstatuten B tussen 25 (53 %) en 80 (90 %). Het gemiddeld aantal topsportstatuten A en B per school bedraagt ongeveer 28 % resp. 72 %. Op basis van het totale aantal topsportstatuten per discipline zijn er veel topsportstatuten A toegekend aan topsportleerlingen gymnastiek, kunstschaatsen, paardrijden, ski & snowboard, taekwondo en tennis. Daartegenover staat dat de meeste topsportleerlingen atletiek, basketbal, handbal, schermen, voetbal en wielrennen een B-statuut hebben. Voor golf, judo, tafeltennis, triatlon, volleybal en zwemmen bestaat er een evenwicht tussen A- en B-topsportstatuten.

Tabel 5: type en aantal topsportstatuten per school en sportdiscipline voor 2010-2011

School	Topsportstatuut				Topsportstatuut per sport		
	A		B		Sportdiscipline	A	B
	#	%	#	%			
O-L-Vrouwecollege Vilvoorde	22	47%	25	53%	Volleybal	22	25
KA II Hasselt	6	10%	52	90%	Atletiek		12
					Handbal		37
					Golf	2	3
					Kunstschaatsen	2	
					Paardrijden	2	
KA III Gent	38	33%	76	67%	Atletiek		15
					Gymnastiek	29	
					Schermen	1	7
					Voetbal	6	32
					Wielrennen	2	22
KTA Brugge	17	24%	55	76%	Voetbal	17	55
LLP Antwerpen	51	45%	62	55%	Badminton	7	3
					Judo	11	8
					Ski & snowboard	5	
					Taekwondo	6	
					Tennis	7	
					Voetbal	5	38
					Zwemmen	10	13
KA Redingenhof Leuven	11	12%	80	88%	Basketbal	2	35
					Tafeltennis	3	2
					Triatlon	5	5
					Voetbal	1	38

Vaststellingen

- De omvang van het pakket uren-leraar is in enkele scholen gering omdat ze weinig leerlingen met topsportstatuut A in het aso of tso rekruteren. Scholen die onderdak bieden aan grote groepen leerlingen met A-topsportstatuut dienen in principe meer inspanningen te leveren voor de opvang van langdurig afwezige leerlingen (zie 5.4.2 Onderwijsorganisatie).
- Tussen de sporten bestaan grote verschillen in aantallen A- en B-topsportstatuten. Ze kunnen grofweg in drie groepen opgedeeld worden: sporttakken met veel A- of B-topsportstatuten en die met een uitgebalanceerd aantal A- en B-topsportstatuten.

3. WELKE RESULTATEN BOEKEN DE TOPSPORTSCHOLEN?

3.1 Attestering

In de topsportscholen werden de attesteringscijfers voor de schooljaren 2007-2008, 2008-2009 en 2009-2010 onderzocht.

Bijna 95 % van alle topsportleerlingen beëindigt zijn schooljaar met vrucht al dan niet met een clausulering. Dit is significant beter dan het Vlaamse gemiddelde⁹ en ook beter dan de resultaten van de sportleerlingen zonder topsportstatuut.

Tabel 6: attesting in het studiegebied Sport

	TOT	A	A %	B	B %	C	C %
Alle leerlingen	14336	11669	81,40%	1268	8,80%	1399	9,80%
Geen sportleerlingen	9395	7743	82,40%	841	9,00%	811	8,60%
Sportleerlingen, geen topsport	3654	2789	76,30%	346	9,50%	519	14,20%
Topsportleerlingen	1287	1137	88,30%	81	6,30%	69	5,40%

Dit gunstig gemiddelde is des te prominenter als men de evolutie over de afgelopen drie schooljaren beschouwt. De tendens is dat meer en meer topsportleerlingen met vrucht het schooljaar eindigen.

Tabel 7: evolutie attesting van topsportleerlingen

	TOT	A	A %	B	B %	C	C %
2007 - 2008	351	300	85,50%	20	5,70%	31	8,80%
2008 - 2009	459	402	87,60%	29	6,30%	28	6,10%
2009 - 2010	477	435	91,20%	32	6,70%	10	2,10%

Zoals blijkt uit tabel 8 zijn de verschillen in attestingprofiel meer uitgesproken per studierichting.

Tabel 8: attesting van leerlingen in alle Vlaamse topsportscholen per studierichting

	TOT	A	A %	B	B %	C	C %
aso Moderne talen-topsport	110	105	95,50%		0	5	4,50%
aso Wetenschappen-topsport	676	600	88,80%	52	7,70%	24	3,60%
aso Wiskunde-topsport	24	24	100%		0		0
tso Topsport	465	396	85,30%	28	6,00%	40	8,60%
aso Wetenschappen-sport	425	374	88,00%			51	12,00%
tso Lichamelijke opvoeding en sport	2454	1807	73,60%	231	9,40%	416	17,00%

De gegevens voor de studierichtingen aso Wetenschappen-topsport, tso Topsport en tso Lichamelijke opvoeding en sport gelden voor zowel de tweede als de derde graad. Dit verklaart de B-attesten voor die studierichtingen.

⁹ Vlaamse gemiddelden van de attestinggegevens in het studiegebied Sport (61 scholen).

Er zijn weinig uitgestelde beslissingen. Ze worden enkel in uitzonderlijke én individuele gevallen toegepast zoals de regelgeving voorschrijft¹⁰.

3.2 Studiepeil

Om de onderwijsdoelstellingen in de topsportstudierichtingen te realiseren hanteren alle scholen voor nagenoeg alle vakken de goedgekeurde leerplannen van hun net of koepel die ze in analoge studierichtingen gebruiken. Deze leerplannen bevatten geen topsportspecifieke doelen, leerinhouden of pedagogisch-didactische wenken. In de leerplannen van twee onderwijsverstreckers worden de topsportstudierichtingen wel als doelgroep vermeld. Dit is niet het geval in sommige leerplannen van het VVKSO (bijv. wiskunde), die derhalve niet formeel goedgekeurd zijn voor de topsportstudierichtingen.

Tabel 9 geeft een overzicht van de leerplanrealisatie voor de onderzochte vakken in de derde graad aso en tso Topsport.

Tabel 9: overzicht leerplanrealisatie in de derde graad aso en tso Topsport

Onderwijsvorm/graad/ studierichting	Basis-/specifieke vorming	Vak	aantal scholen		
			voldoet	voldoet niet	
aso derde graad	basisvorming	Engels	6	5	1
		Nederlands	6	4	2
		wiskunde	6	6	
Topsport-moderne talen	pool Moderne talen	Engels	5	2	3
Topsport-wetenschappen	pool Wetenschappen	biologie	6	3	3
		chemie	6	3	3
		fysica	6	3	3
Topsport-wiskunde	pool wiskunde	wiskunde	2	2	
Tso derde graad Topsport	basisvorming	aardrijkskunde	6	6	
		Engels	6	3	3
		Nederlands	6	4	2
		wiskunde	6	4	2

De leerplannen voor de basisvorming in derde graad aso worden in de meeste scholen voldoende gerealiseerd. Voor wiskunde voldoet de leerplanrealisatie in alle aso-studierichtingen. In het specifiek gedeelte van de pool Moderne talen en van de pool Wetenschappen voldoet de leerplanrealisatie slechts in de helft van de scholen voor de wetenschappelijke vakken en in minder dan de helft voor Engels. In de derde graad tso Topsport voldoet aardrijkskunde in alle scholen, maar is het beeld wisselend voor de andere onderzochte vakken.

Waar de leerplanrealisatie niet voldoet, kan dit niet toegeschreven worden aan de specifieke context van de topsportscholen. De reductie van de curriculumtijd, de verminderde aanwezigheidsplicht en de samenstellingen hebben geen significante invloed op de leerplanrealisatie. Het verminderd aantal contacturen wordt doorgaans gecompenseerd door een effectiever gebruik van de beschikbare lestijd.

¹⁰ Omzendbrief SO 64, rubriek 8.1.2.2.

In de studierichtingen waar Nederlands en Engels niet voldoet, heeft dit overwegend te maken met een gebrek aan leerplangerichtheid en samenhang van het curriculum. In het specifiek gedeelte voldoet de leerplanrealisatie voor Engels niet in drie scholen omwille van de zwakke profilering van de pool Moderne talen. De specifieke eindtermen worden er niet expliciet en doelgericht gerealiseerd. In het specifiek gedeelte van de pool Wetenschappen voldoet de leerplanrealisatie niet in de helft van de scholen omwille van materiële omstandigheden. De onvoldoende leerplanrealisatie voor wiskunde in de derde graad tso Topsport is in één school te wijten aan een slechte planning in een graadklas en in een andere aan de onevenwichtige verhouding tussen basis- en uitbreidingsleerstof in de evaluatie. De integratie van ICT in het curriculum van wiskunde beantwoordt in de meeste scholen nog onvoldoende aan wat de leerplannen voorschrijven. Leerinhouden voor wiskunde en Engels worden over het algemeen te weinig topsportspecifiek ingekleurd.

De leraren van de topsportscholen gaan zorgzaam en begripvol om met de specifieke omstandigheden waarin de topsportleerlingen hun schoolloopbaan moeten afleggen. Hun bereidheid is groot om leerlingen te ondersteunen die afwezig zijn wegens topsportactiviteiten. Ze doen dit volgens het klassieke patroon van inhaallessen en bijwerkopdrachten die ze in de meeste scholen communiceren via het digitaal leerplatform. De mate waarin ze hierin structureel en beleidsmatig op schoolniveau ondersteund en opgevolgd worden, is erg verscheiden. De studiebegeleiding is doorgaans niet verticaal opgebouwd om de leerlingen voor te bereiden op zelfgestuurd leren. Geïndividualiseerde leertrajecten en studiepakketten voor zelfstudie komen vrijwel niet voor. De mogelijkheden van ICT-gebruik en e-learning voor afstandslernen worden nog onderbenut.

In twee scholen zijn geslaagde experimenten aan de gang om het leerstofaanbod en/of de evaluatie modulair op te bouwen om zo beter te kunnen inspelen op de wisselvallige topsportagenda in enkele sportdisciplines.

De samenstellingen van topsportleerlingen met niet-topsportleerlingen die sommige scholen doorvoeren, leiden tot heterogene lesgroepen die een gedifferentieerde aanpak bemoeilijken. Door de grootte van de groepen en de verscheidenheid van de individuele behoeften is het lastiger voor de leraren om flexibele leertrajecten uit te zetten. Kleine klasgroepen met enkel topsportleerlingen zijn niet in alle scholen een garantie voor een hoger rendement en activerend onderwijs.

Het meest gangbare evaluatiesysteem is de klassieke combinatie van examens en dagelijks werk. Inhoudelijk en vormelijk zijn er weinig of geen verschillen met de niet-topsportrichtingen. In die studierichtingen waar de leerplanrealisatie niet voldoet, gaat dit vaak gepaard met een gemis aan validiteit, betrouwbaarheid en normering van de evaluatiepraktijk. In de planning van examens en toetsen leggen de leraren een grote flexibiliteit aan de dag.

De rapporteringspraktijk is in de meeste scholen weinig kwaliteitsvol. De rapportcommentaren overstijgen zelden het niveau van complimenterende, aanmoedigende of vermanende clichézinnnetjes. Analytische en leerbevorderende feedback is veeleer uitzonderlijk. Dit is echter evenzeer het geval in de niet-topsportstudierichtingen.

De evaluatieresultaten van de topsportleerlingen zijn doorgaans gelijklopend met die van de niet-topsportleerlingen. Globaal genomen komen zware tekorten weinig voor en quasi nooit zijn ze te wijten aan topsportspecifieke factoren.

3.3 Deelname aan hoger onderwijs en studiesucces

Van de 181 abituriënten in topsportstudierichtingen die in de schooljaren 2006-2007 en 2007-2008 een diploma secundair onderwijs behaalden in de topsportscholen werd onderzocht in welke mate ze in het eerst daaropvolgende academiejaar deelnamen aan en resultaat behaalden in het Vlaamse hoger onderwijs. Deze resultaten werden vergeleken met referentiecijfers van de 11495 abituriënten in dezelfde schooljaren van alle Vlaamse scholen die het studiegebied Sport aanboden.

3.3.1 Participatiegraad

Tabel 10: participatiegraad abituriënten uit Vlaamse scholen die het studiegebied Sport aanboden

	Geen Hoger Onderwijs		Academisch gerichte bachelor in hogeschool		Academisch gerichte bachelor in universiteit		Professioneel gerichte bachelor		Hele Hoger Onderwijs	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Alle leerlingen	2958	25,70%	872	7,60%	2989	26,00%	4676	40,70%	11495	74,30%
Geen sportleerlingen	2297	26,80%	658	7,70%	2422	28,20%	3203	37,30%	8580	73,20%
Sportleerlingen, geen topsport	624	22,80%	202	7,40%	517	18,90%	1391	50,90%	2734	77,20%
Topsportleerlingen	37	20,40%	12	6,60%	50	27,60%	82	45,30%	181	79,60%

Bijna 80 % van alle topsportabituriënten start een opleiding in het Vlaamse hoger onderwijs. Dit is significant¹¹ meer dan het Vlaamse gemiddelde van 74,3 %. Maar ook de sportleerlingen zonder topsportstatuut scoren hier hoger met 77,2 %.

De keuze van 45,3 % van de topsportabituriënten voor een professionele bachelor aan een hogeschool wijkt niet betekenisvol af van die van het Vlaamse gemiddelde maar is wel duidelijk hoger dan de 37,3 % bij leerlingen buiten het studiegebied Sport. Van de topsportabituriënten die het Vlaamse hoger onderwijs instappen, hebben er 27,6 % universitaire ambities. Dit is niet merkbaar meer of minder dan bij de gemiddelde Vlaamse abituriënt, maar wel significant meer dan bij de sportleerlingen zonder topsportstatuut (18,9 %).

De verschillen in participatiegraad per studierichtingen zijn echter wel meer uitgesproken, zoals blijkt uit volgende tabel. De aso-richtingen scoren hier hoger.

Tabel 11: participatiegraad met details per afstudeerstudierichting

	Geen Hoger Onderwijs		Academisch gerichte bachelor in hogeschool		Academisch gerichte bachelor in universiteit		Professioneel gerichte bachelor		Hele Hoger Onderwijs	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
aso Moderne talen-topsport	10	22,20%	5	11,10%	12	26,70%	18	40,00%	45	77,80%
aso Wetenschappen-topsport	8	12,30%	5	7,70%	28	43,10%	24	36,90%	65	87,70%
aso Wiskunde-topsport		0,00%		0,00%	2	66,70%	1	33,30%	3	100,00%
tso Topsport	19	27,90%	2	2,90%	8	11,80%	39	57,40%	68	72,10%
aso Wetenschappen-sport	88	10,10%	89	10,30%	391	45,10%	299	34,50%	867	89,90%
tso Lichamelijke opvoeding en sport	536	28,70%	113	6,10%	126	6,70%	1092	58,50%	1867	71,30%

¹¹ Steeds werd de Yates' X² significantietest met alfa = 5% gebruikt.

3.3.2 Studiesucces

Het studiesucces (SS) wordt als volgt berekend:

$$SS = \frac{\text{aantal verworven studiepunten}}{\text{aantal opgenomen studiepunten}} \times 100$$

In tabel 12 wordt het gemiddeld studiesucces van groepen studenten weergegeven in drie categorieën: alle opgenomen studiepunten behaald (SS = 100), meer dan 50 % van de opgenomen studiepunten behaald (SS > 50) en voor geen enkel opleidingsonderdeel geslaagd of niet deelgenomen aan de examens (SS = 0).

Tabel 12: studiesucces van leerlingen uit het studiegebied Sport voor 2006-2007 en 2007-2008

	Gemiddeld studiesucces (SS)		Aantal studenten		SS=100		SS>50		SS=0	
			#	%	#	%	#	%	#	%
Alle studenten	64,9	8537	2295	26,90%	5674	66,50%	671	7,90%		
Studenten niet uit Sport	67,5	6283	1866	29,70%	4347	69,20%	411	6,50%		
Studenten uit Sport, niet Topsport	58,1	2110	405	19,20%	1250	59,20%	236	11,20%		
Studenten uit Topsport	53,2	144	24	16,70%	77	53,50%	24	16,70%		

Het studiesucces van leerlingen uit het studiegebied Sport in hun eerste jaar hoger onderwijs ligt significant lager dan dat van de gemiddelde Vlaamse student. Er is echter geen significant verschil in studiesucces tussen leerlingen met of zonder topsportstatuut.

Uit tabel 13 blijkt echter dat er grote verschillen zijn afhankelijk van de gevolgde afstudeerrichting (tabel 13).

Tabel 13: studiesucces per afstudeerrichting

	Gemiddeld studiesucces (SS)		Aantal studenten		SS=100		SS>50		SS=0	
			#	%	#	%	#	%	#	%
aso Moderne talen-topsport	47,6	35	5	14,30%	16	45,70%	9	25,70%		
aso Wetenschappen-topsport	64,8	57	14	24,60%	38	66,70%	3	5,30%		
aso Wiskunde-topsport	68,3	3	2	66,70%	2	66,70%				0,00%
tso Topsport	42,6	49	3	6,10%	21	42,90%	12	24,50%		
aso Wetenschappen-sport	66	779	203	26,10%	532	68,30%	52	6,70%		
tso Lichamelijke opvoeding en sport	53,4	1331	202	15,20%	718	53,90%	184	13,80%		

3.4 Welbevinden topsportleerlingen

Uit gesprekken met topsportleerlingen van de derde graad blijkt dat ze algemeen uitermate tevreden zijn over de schoolse en sportspecifieke vorming. Ze geven aan dat de schoolregels aangepast zijn en consequent toegepast worden. De meeste leraren zorgen voor een goede voorbereiding op en ondersteuning na afwezigheden ten gevolge van stages of sportcompetities. Ze zijn bereid om op vraag van de leerlingen inhaal- en bijwerklessen te geven. De leraren stellen zich voldoende topsportvriendelijk op en kunnen zich inleven in de specifieke situatie van een topsportleerling.

In de scholen waar frequent samenzettingen met leerlingen van niet-topsportklassen voorkomen, zijn de meningen verdeeld. Een aantal topsportleerlingen uit voornamelijk het tso klaagt erover dat zij hierdoor minder goed geïntegreerd zijn en moeilijker aansluiting vinden bij het lesgebeuren.

In de twee scholen die een modulair evaluatiesysteem hanteren, scoort de tevredenheid hierover hoog. De leerlingen vinden dat dit systeem ervoor zorgt dat de combinatie van studie en training beter haalbaar is. Waar een veeleer klassieke evaluatieregeling geldt, ervaren de leerlingen voldoende bereidheid en soepelheid om toetsen en examens te verplaatsen.

Tot slot is een aantal topsportleerlingen minder tevreden over de uurregeling en de voeding in enkele internaten verbonden aan een school.

4. ALGEMEEN BELEID VAN DE TOPSPORTSCHOLEN

4.1 Leiderschap

In alle topsportscholen stuurt de directie de werking van de topsportstudierichtingen aan en volgt ze die op. De schoolleiding wordt daarin bijgestaan door de topsportschoolcoördinator¹² en schoolafhankelijk door leden van het middenkader, adviesorganen en secretariaatsmedewerkers. Tussen de directie en de topsportschoolcoördinator bestaat in alle scholen op één na een duidelijke taakverdeling, geënt op de generieke functiebeschrijving van de topsportschoolcoördinator. De reikwijdte van zijn coördinatieopdracht varieert van de eigen school tot een combinatie met een internaat en in voorkomend geval met een basis-, midden- of secundaire school, die samen één topsportschoolentiteit vormen.

De betrokkenheid van de schoolleiding is het grootst in de scholen met een zuiver topsportaanbod. In één school is de topsportschoolcoördinator ook campusdirecteur. In dit geval gaat zijn taakinvulling verder dan de functiebeschrijving opgenomen in het topsportconvenant. In een andere school is de taak nog niet duidelijk afgebakend en blijft de rol van de topsportschoolcoördinator beperkt tot leerlingenbegeleiding en organisatorische aspecten.

4.2 Visieontwikkeling

Op één na alle scholen hebben een visie uitgeschreven voor de topsportstudierichtingen. Daaraan worden echter zelden operationele doelen gekoppeld op korte en lange termijn. De visie wordt gedragen door de meeste personeelsleden, maar biedt door de beperkte concretisering ervan weinig houvast voor hun pedagogisch-didactisch handelen binnen de topsportspecifieke context en voor een toekomstgerichte uitbouw van de topsportschool. Alle scholen communiceren uitvoerig over hun werking via het schoolreglement, informatiebrochures en de website. Eén topsportschool beschikt over een eigen website en een andere communiceert geregeld in de pers over de sportprestaties van haar leerlingen. Met de ouders worden geregeld contactmomenten georganiseerd en in drie van de zes scholen hebben zij toegang tot het digitale communicatieplatform.

4.3 Besluitvorming

Directie en topsportschoolcoördinator overleggen hoofdzakelijk informeel. De formele besluitvorming geschiedt doorgaans in een breder teamoverleg waarbij ook organisatorische en praktische onderwerpen m.b.t. de topsportstudierichtingen besproken worden. In alle scholen worden de internaatsbeheerders intensief bij het besluitvormingsproces betrokken.

De stuurgroep is in alle scholen samengesteld conform artikel 17 van het bijzonder topsportconvenant. De vergaderfrequentie varieert van eenmaal per schooljaar (het minimum volgens het bijzonder topsportconvenant) over enkele keren op jaarbasis tot wekelijks. In de meeste scholen verloopt het overleg formeel (met agenda en verslaggeving). Ook andere overlegorganen (schoolraad, pedagogische raad, leerlingen- en ouderraad) plaatsen occasioneel topsportaangelegenheden op hun agenda. In één school is er een afzonderlijke ouderraad voor topsportleerlingen. In twee scholen worden de topsportleerlingen betrokken bij de leerlingenraad.

¹² De topsportschoolcoördinator kan een hij of een zij zijn, maar omwille van de leesbaarheid gebruiken we in dit rapport het mannelijk persoonlijk of bezittelijk voornaamwoord.

4.4 Kwaliteitszorg

De meeste scholen staan nog aan het begin van een ontwikkelingsproces. Doorgaans ontbreekt een visie over kwaliteitszorg en de structurele onderbouw ervan, al worden in enkele scholen kwaliteitsdoelen uitgeschreven. Deze zijn echter niet specifiek gericht op de pool Topsport.

Alle scholen verzamelen gegevens over doorstroming, uitval, leerprestaties en resultaten in het vervolgonderwijs en de meeste peilen naar de tevredenheid van topsportleerlingen en stakeholders. De verzamelde gegevens worden evenwel in de meeste scholen niet systematisch geanalyseerd en leiden zelden tot bijstellingen.

In alle topsportscholen evalueren de stuurgroepen jaarlijks de gemaakte afspraken m.b.t. de schoolorganisatie zoals artikel 18 § 1 van het bijzonder topsportconvenant voorschrijft.

5. BEWAKEN DE TOPSPORTSCHOLEN DE KWALITEIT?

Het onderzoek naar de kwaliteit en de kwaliteitsbewaking van de geselecteerde procesindicatoren of -variabelen levert volgende vaststellingen op:

5.1 Personeelsbeheer

De taakinfilling van de topsportschoolcoördinator stemt in alle scholen overeen met de functiebeschrijving in het topsportconvenant. In vier van de zes scholen wordt die functiebeschrijving niet schoolspecifiek gemaakt. Slechts in twee scholen zijn voor de leraren die lesgeven in de topsportstudierichtingen geïndividualiseerde functiebeschrijvingen uitgeschreven. De andere scholen rekenen op het engagement en de flexibiliteit van de leraren.

Twee scholen hanteren procedures voor de aanwerving van de topsportschoolcoördinator en nieuw personeel in de topsportstudierichtingen. De aanwerving van de topsportschoolcoördinator gebeurt overal in overleg met de betrokken sportfederaties. Het functioneren van de personeelsleden wordt in alle scholen opgevolgd aan de hand van functioneringsgesprekken, klasbezoeken en bevragingen. In twee van de zes scholen werden tot nu toe geen formele evaluatiegesprekken gevoerd. In de meeste scholen wordt de topsportschoolcoördinator bij de evaluatie betrokken.

In de helft van de scholen wordt een expliciet personeelsbeleid gevoerd voor personeelsleden werkzaam in de topsportstudierichtingen. Zij streven bij de opdrachtenverdeling naar continuïteit in het lerarenbestand van de pool Topsport. In de andere scholen wordt hieraan weinig aandacht besteed. Personeelsleden worden meestal geselecteerd op basis van hun topsportmindedness en flexibiliteit. De meeste leraren ervaren wel een grotere taakbelasting omwille van de geïndividualiseerde aanpak die de afwezigheden van topsportleerlingen met zich brengt. Vooral voor leraren met een opdracht gespreid over topsportklassen en niet-topsportklassen is deze omstandigheid belastend. In geen enkele school wordt de bijkomende taakbelasting in kaart gebracht.

Voor de directies zorgt de aanstelling van een topsportschoolcoördinator voor een betere beheersing van hun taakbelasting. In één school betekent de dubbele functie van campusdirecteur en topsportschoolcoördinator een zware belasting.

5.2 Professionalisering

Twee scholen hebben een schoolbrede visie op professionalisering, waarvan slechts één specifiek prioriteiten vastlegt voor de topsportstudierichtingen. Twee scholen beschikken nog niet over het decretaal verplicht nascholingsplan. In de helft van de scholen wordt gepeild naar de nascholingsbehoeften van het personeel, maar niet noodzakelijk naar de specifieke noden van de leraren die lesgeven in de topsportstudierichtingen. De prioriteiten in de nascholingsplannen zijn doorgaans te weinig resultaatgericht geformuleerd.

In de meeste scholen worden de nascholingsprioriteiten bepaald in overleg met de topsportschoolcoördinator, die ook zorgt voor het bekendmaken van het nascholingsaanbod. In vier scholen draagt hij bij tot de aanvangsbegeleiding van beginnende leraren.

Voor de deskundigheidsbevordering doen alle scholen een beroep op externen. Vijf van de zes maken ook gebruik van interne deskundigheid. Alle scholen zijn betrokken bij het onderzoeksproject van de VUB 'Carrièrebegeleiding Topsport Vlaanderen'. Andere deskundigheidsbevorderende initiatieven zijn de deelname aan de leerplancommissie bso

Topsport en de topsportschooloverstijgende werkgroep voor het ontwikkelen van studiepakketten.

5.3 Materieel beleid

De sport- en internaatsinfrastructuur beantwoorden in alle scholen aan de hedendaagse kwaliteitseisen. Met de schoolinfrastructuur is het minder gunstig gesteld. Eén school is gehuisvest in verouderde gebouwen, een andere in tijdelijke gebouwen en vier van de zes scholen kampen met lokalen nood. In twee scholen voldoet de uitrusting niet om de leerplannen van wetenschapsvakken te realiseren.

Twee scholen voorzien in sportaccommodatie en sportmateriaal voor de topsportdisciplines, terwijl deze voorzieningen – strikt genomen – niet tot de opdracht van de school behoren maar de verantwoordelijkheid van de sportfederaties zijn.

Wat het logistiek beheer betreft, vervullen de meeste topsportschoolcoördinatoren de rol die hen in de generieke functiebeschrijving toebedeeld wordt. Ze zijn nauw betrokken bij het beheer en het onderhoud van sportinfrastructuur en sportmateriaal en coördineren het vervoer van de leerlingen. In één school beperkt de rol van de topsportschoolcoördinator zich tot de organisatie van het leerlingenvervoer, in een andere is hij niet betrokken bij het beheer van het sportmateriaal.

5.4 Curriculum

5.4.1 Onderwijsaanbod

Op één na hebben alle scholen samenwerkingsverbanden met scholen die in de onderbouw Topsport aanbieden. Twee scholen hebben een netoverschrijdend samenwerkingsverband.

Slechts twee scholen respecteren integraal de afspraken in het topsportconvenant en/of de regelgeving m.b.t. de curriculumtijd. Het topsportconvenant (art. 7.1 § 5 en art. 7.2 § 4 en 7) stipuleert dat de school in het aso en tso 20 wekelijkse lessen mag aanbieden voor de schoolse vorming en 12 lessen voor sport specifieke trainingsarbeid (inclusief twee lessen lichamelijke opvoeding uit de basisvorming). Daarbij mag het maximum aantal lestijden dat de regelgeving voorschrijft, voor beide vormingscomponenten samen niet overschreden worden. Vier scholen overschrijden ofwel het aantal lestijden voor schoolse vorming (twee) of voor sporttraining (drie) of beide (één).

Door de reductie van de curriculumtijd zijn de scholen genoodzaakt voor een aantal vakken minder lestijden aan te bieden dan de leerplannen voorzien in analoge studierichtingen (tabel 14). De wijze waarop de scholen de reductie toepassen in hun lessentabellen is relatief gelijklopend. In de derde graad aso wordt in alle scholen het aantal lestijden in de basisvorming gereduceerd voor Nederlands en geschiedenis. In de specifieke vorming wordt doorgaans gesnoeid in het aantal lestijden voor aardrijkskunde, biologie, chemie, Frans en in mindere mate wiskunde.

Tabel 14 geeft het aantal scholen weer dat voor de opgesomde vakken een reductie van de curriculumtijd heeft doorgevoerd.

Tabel 14: reductie curriculumtijd door scholen

Aso Basisvorming	Moderne talen-topsport		
	Wetenschappen-topsport		Wiskunde-topsport
Frans		2	1
Geschiedenis	5	6	2
Nederlands	5	6	2
Wiskunde	1		
Aso Specifieke vorming			
Aardrijkskunde		5	
Biologie		4	
Chemie		3	
Frans	3		
Engels	1		
Wiskunde			1

In de derde graad tso stemt de lessentabel in vijf van de zes scholen overeen met die van de studierichting tso Lichamelijke opvoeding en sport. Eén school die de lessentabel van het OVSG¹³ gebruikt, wijkt hiervan significant af en bemoeilijkt daardoor de eventuele overgang voor leerlingen die hun topsportstatuut verliezen. Dit is niet in overeenstemming met art. 11 § 4 van het topsportconvenant dat garanties vraagt voor een vlotte overgang bij eventueel verlies van het topsportstatuut. Over het algemeen wijzen de lessentabellen op een weloverwogen onderwijsaanbod.

De meeste scholen hebben een schoolbrede aanpak uitgewerkt voor de realisatie van de specifieke eindtermen (SET) m.b.t. de onderzoekscompetentie. Daarbij wordt evenwel onvoldoende gewaakt over de poolgebondenheid van de onderzoeksvraag en de decretale verplichting om deze specifieke eindtermen voor elke pool afzonderlijk te realiseren. De tweepoligheid van de studierichtingen gerelateerd aan de verminderde curriculumtijd zet de realisatie van deze SET onder druk.

Het nastreven van de vakoverschrijdende eindtermen gebeurt overwegend tijdens de schoolse vorming en in de helft van de scholen ook expliciet tijdens de sportspecifieke vorming. In drie scholen is niet duidelijk in welke mate de trainers hiertoe bijdragen.

De aanwezigheid van de pool Topsport betekent voor de scholen een meerwaarde zowel wat de uitstraling als de interne dynamiek betreft. Een aantal onderwijsvernieuwend projecten die voor de pool Topsport uitgewerkt worden, werken inspirerend voor de hele school.

5.4.2 Onderwijsorganisatie

De organisatie van het schooljaar gebeurt in alle scholen in samenspraak met alle actoren die betrokken zijn bij de topsportschool. Op één school na maken ze ook afspraken met de sportclubs. De meeste sportfederaties informeren de scholen tijdig over wijzigingen in het programma van de topsportleerlingen, al werden ook gevallen gesignaleerd van laattijdige communicatie. Die betekenen dan extra druk voor de schoolorganisatie en taakbelasting voor de leraren.

¹³ Leerplannen O/2/2007/055, O/2/2007/056 en O/2/2007/046 voor resp. AV biologie, AV chemie en AV fysica.

De scholen bieden flexibele en geïndividualiseerde lesprogramma's aan voor topsportleerlingen die langdurig afwezig zijn. Slechts in één school gebeurt dat niet. In één school zijn er echter aanzetten voor de ontwikkeling van zelfstudiepakketten. Wel krijgen de topsportleerlingen leerstofpakketten of opdrachten via het digitaal leerplatform. Eén school organiseert haar curriculum grotendeels modulair.

Alle scholen gebruiken het pakket uren-leraar voor de topsportstudierichtingen integraal voor de organisatie van de topsportstudierichtingen. Eén school vult het aan met uren overgeheveld uit niet-topsportstudierichtingen, drie andere besteden nog extra BPT-uren. In twee scholen worden die uren geïnvesteerd in materies die tot de verantwoordelijkheid van de sportfederaties behoren (revalidatie, sportspecifieke vorming).

Alle scholen hanteren criteria voor het opstellen van de lesroosters, maar die zijn niet overal uitgeschreven. De meeste scholen concentreren de schoolse en sportspecifieke vorming in de voor- of namiddag. Eén school kiest voor een spreiding in blokken over de week. De roostering is bijzonder complex in scholen met veel verschillende sporten. In één geval leidt dit tot lessen tijdens de middagpauze, wat indruist tegen de regelgeving en in strijd is met SET 16 van de pool Topsport (component 'gezondheid en veiligheid').

Artikel 7.2 § 3 van het topsportconvenant noopt de topsportscholen tot het engagement om topsportleerlingen zo min mogelijk samen te zetten met leerlingen van niet-topsportklassen (tabel 15). De scholen streven een minimum aan samenzettingen na, maar toch slagen drie scholen er niet in om horizontale samenzettingen met niet-topsportstudierichtingen te vermijden. Ze komen het frequentst voor in het tso. Topsportleerlingen worden in vijf scholen verticaal samengezet. Dergelijke samenzettingen hebben doorgaans minder negatieve invloed op de leerplanrealisatie, tenzij de consecutiviteit van het leerplan niet gerespecteerd wordt. Horizontale samenzettingen met niet-topsportrichtingen daarentegen zijn nefast, vooral omdat de heterogeniteit een hypotheek legt op de schoolorganisatie en de geïndividualiseerde aanpak van de studiebegeleiding bemoeilijkt.

Tabel 15: samenzettingen

		Samenzetting met niet-topsportklas	Verticale samenzetting
aso	basisvorming	1	1
	specifieke vorming	1	1
tso	basisvorming	2	2
	specifieke vorming	2	2
bsc	basisvorming	2	
	specifieke vorming		2

Alle scholen registreren zorgvuldig de afwezigheden van de topsportleerlingen, maar de daarover verzamelde gegevens worden niet geanalyseerd met het oog op een effectieve studiebegeleiding. Het aantal C-codes (afwezigheden in het kader van het topsportconvenant) overschrijdt nergens het toegelaten plafond (artikel 10 § 2). Ze verschillen sterk naargelang van de sporttak. In de onderstaande tabellen 16 tot 20 worden de C-codes voor de schooljaren 2007-2008, 2008-2009 en 2009-2010 geanalyseerd.

Tabel 16: aantal C-codes voor alle sporten

1/2 dagen	Alle sporten samen		
0-10	563	49,20%	
11-20	234	20,50%	
21-40	203	17,70%	87,40%
41-60	71	6,20%	
61-80	38	3,30%	
81-100	15	1,30%	
101-130	20	1,70%	12,60%
Totaal	1144		

- In het totaal situeert zich 87,4 % van alle afwezigheden in de categorieën van 0 tot 40 halve dagen (het maximum aantal toegelaten afwezigheden in een topsportschool voor topsportleerlingen van de tweede en derde graad met een B-topsportstatuut).
- De laagste afwezigheidscategorie (0-10) omvat ook de topsportleerlingen die niet afwezig zijn geweest (0 halve dagen).
- Minder dan 2 % van de afwezigheden zit in de hoogste categorie van het aantal toegelaten afwezigheden voor topsportleerlingen met een A-topsportstatuut (101-130).

Tabel 17: aantal C-codes voor ploegsporten

Ploegsporten												
1/2 dagen	Basketbal		Handbal		Voetbal		Volleybal		Totaal			
0-10	87	98,90%	1	1,10%	262	65,70%	106	77,90%	456	64,20%		
11-20			64	73,60%	88	22,10%	16	11,80%	168	23,70%		
21-40	1	1,10%	21	24,10%	28	7,00%	11	8,10%	61	8,60%	685	96,50%
41-60			1	1,10%	13	3,30%	3	2,20%	17	2,40%		
61-80					4	1,00%			4	0,60%		
81-100					3	0,80%			3	0,40%		
101-130					1	0,30%			1	0,10%	25	3,50%
Totaal	88		87		399		136		710			

- Bij de ploegsporten bevindt zich 96,5 % van de afwezigheden in de categorieën van 0 tot 40 halve dagen.
- Alleen voor handbal zitten de meeste afwezigheden in de categorie van 11 tot 20 halve dagen. Alle andere ploegsporten situeren zich in de laagste categorie.
- Voor basketbal is slechts 1 topsportleerling langer dan 10 halve dagen afwezig geweest.
- Op 1 topsportleerling voetbal na zit niemand in de categorie van 101 tot 130 halve dagen afwezigheid.

Tabel 18: aantal C-codes voor individueel meetbare sporten

Individueel meetbare sporten												
1/2 dagen	Atletiek		Triatlon		Wielrennen		Zwemmen		Totaal			
0-10	21	30,40%	25	69,40%	9	19,60%	24	33,80%	79	35,60%		
11-20	6	8,70%	10	27,80%	20	43,50%	9	12,70%	45	20,30%		
21-40	34	49,30%	1	2,80%	12	26,10%	28	39,40%	75	33,80%	199	89,60%
41-60	8	11,60%			2	4,30%	5	7,00%	15	6,80%		
61-80					3	6,50%	2	2,80%	5	2,30%		
81-100							3	4,20%	3	1,40%	23	10,40%
101-130												
Totaal	69		36		46		71		222			

- Bij de 'individueel meetbare sporten' bevindt zich bijna 90 % van de afwezigheden in de categorieën van 0 tot 40 halve dagen. Voor triatlon is dit zelfs 100 %.

- Geen enkele topsportleerling valt in de categorie van 101 tot 130 halve dagen afwezigheid.

Tabel 19: aantal C-codes voor technische/jury-/gevechtssporten

Technische/jury-/gevechtssporten																
1/2 dagen	Gymnastiek		Judo		Kunst-schaatsen		Paardrijden		Schermen		Ski & snowboard		Taikwondo		Totaal	
0-10	19	44,2%	1	2,6%											20	16,4%
11-20	3	7,0%	4	10,3%									2	13,3%	9	7,4%
21-40	8	18,6%	11	28,2%					2	100,0%			9	60,0%	30	24,6%
41-60	10	23,3%	16	41,0%			2	50,0%			1	5,6%	2	13,3%	31	25,4%
61-80	3	7,0%	7	17,9%	1	100,0%	2	50,0%			2	11,1%	2	13,3%	17	13,9%
81-100											3	16,7%			3	2,5%
101-130											12	66,7%			12	9,8%
Totaal	43		39		1		4		2		18		15		122	

- De 'technische/jury-/gevechtssporten' vertonen geen overeenstemmend afwezigheidspatroon:
 - voor gymnastiek, schermen en taekwondo bevinden zich respectievelijk 69,8 %, 100 % en 73,3 % van de afwezigheden tijdens de drie betrokken schooljaren in de categorieën onder de 40 halve dagen; voor taekwondo duurden alle afwezigheden wel langer dan 11 en 60 % daarvan langer dan 20 halve dagen; ook voor schermen duurden de afwezigheden langer dan 20 halve dagen;
 - voor de overige sporten ligt het zwaartepunt van de afwezigheden in de categorieën boven de 40 halve dagen: voor judo is dit 58,9 % van de afwezigheden en voor kunstschaatsen, paardrijden en ski & snowboard alle afwezigheden.
- Behalve voor ski & snowboard zit geen enkele topsportleerling in de categorie van 101 tot 130 halve dagen afwezigheid.

Tabel 20: aantal C-codes voor slagsporten

Slagsporten													
1/2 dagen	Badminton		Golf		Tafeltennis		Tennis		Totaal				
0-10	5	15,20%			3	20,00%			8	8,90%			
11-20	8	24,20%			4	26,70%			12	13,30%			
21-40	19	57,60%	12	50,00%	4	26,70%	2	11,10%	37	41,10%	57	63,30%	
41-60			5	20,80%	3	20,00%			8	8,90%			
61-80			6	25,00%	1	6,70%	5	27,80%	12	13,30%			
81-100	1	3,00%	1	4,20%			4	22,20%	6	6,70%			
101-130							7	38,90%	7	7,80%	33	36,70%	
Totaal	33		24		15		18		90				

- De slagsporten vertonen eveneens geen gelijkaardig afwezigheidsbeeld. Voor badminton en tafeltennis bevinden zich respectievelijk 97 % en 73,3 % van de afwezigheden tijdens de drie betrokken schooljaren, in de categorieën onder de 40 halve dagen, terwijl voor golf en tennis respectievelijk 50 % en bijna 90 % van de afwezigheden in de categorieën boven de 40 halve dagen zitten. Voor golf en tennis duurden alle afwezigheden bovendien langer dan 20 halve dagen.
- Alleen voor tennis waren afwezigheden nodig tussen de 101 en 130 halve dagen.

Conclusies i.v.m. de C-codes

- De ploegsporten en de 'individueel meetbare sporten' zijn sporten die veel doch overwegend korte afwezigheden vergen. Slechts 3,5 % van de afwezigheden voor de ploegsporten en 10,4 % van de 'individueel meetbare sporten' hebben in de drie betrokken schooljaren een beroep moeten doen op het toegelaten aantal afwezigheden verbonden aan het A-topsportstatuut.

- Tennis en ski & snowboard zijn sporten die lange en relatief veel afwezigheden vergen. Voor tennis duurden bijna 90 % en voor ski & snowboard bijna 95 % van de afwezigheden langer dan 60 halve dagen.
- Ook kunstschaatsen en paardrijden vergden langere afwezigheden (> 40 halve dagen) maar hun aantal was beperkt.
- De overige sporten vertonen een gemengd afwezigheidsbeeld, maar wel van meer dan 20 halve dagen.

Uit bovenstaande vaststellingen blijkt dat de specifieke context van de topsportstudierichtingen (gereduceerde curriculumtijd, flexibele roostering, verminderde aanwezigheidsplicht) een zware druk legt op de schoolorganisatie. Vooral in scholen met een uitgebreid studieaanbod en verschillende sportdisciplines wegen deze factoren op de organisatie van het onderwijs.

5.5 Begeleiding

Tussen de scholen, de sportfederaties en het internaat bestaan schriftelijke afspraken over de begeleiding van topsportleerlingen. Die afspraken leiden in alle scholen tot een samenhangende aanpak van de leerlingenbegeleiding met een breed bereik. Die wordt in een aantal scholen aangevuld met sportpsychologische, voedingsdeskundige en medische begeleiding.

Voor hun integraal zorgbeleid beschikken de meeste scholen over visieteksten en draaiboeken voor een aantal aspecten (bijv. leerstoornissen, pest- en drugspreventie, telaatkomers), maar die zijn niet specifiek toegesneden op de zorg voor topsportleerlingen. Dit neemt niet weg dat het engagement voor de begeleiding van de topsportleerlingen in de scholen groot is. Vooral de sociale en emotionele begeleiding krijgt een kwaliteitsvolle invulling in alle scholen.

De topsportschoolcoördinator coördineert de begeleiding en fungeert als aanspreekpunt. Hij is in vijf van de zes scholen stemgerechtigd lid van de toelatingsklassenraad, de begeleidende en de delibererende klassenraad. In drie ervan is hij ook de voorzitter van de vergaderingen.

Alle scholen voorzien in preventieve en curatieve maatregelen op het vlak van de studiebegeleiding. Deze wijken doorgaans niet af van de methodes die schoolbreed gebruikt worden: aanbod 'leren leren', structurele of vraaggestuurde inhaal- en remediëringlessen. Enkele scholen werken met leerstijltesten. In alle scholen wordt het digitaal leerplatform ingezet bij de studiebegeleiding. Interessante hulpmiddelen daarbij zijn de digitale agenda's die in twee scholen gebruikt worden.

De scholen zien zich geconfronteerd met steeds wisselende noden naargelang van de afwezigheden en proberen daarop adequaat in te spelen. Zij volgen de leerlingen op tijdens en na afwezigheden. De rol die de leraren daarin spelen is schoolafhankelijk. In lesgroepen waar topsportleerlingen met niet-topsportleerlingen samenzitten, is de individuele opvolging lastiger. Het gebruik van activerende werkvormen is vak- en leraarafhankelijk, zelfs indien de leerlingen in kleine groepen les krijgen. Aangepaste leermethodes die de topsportleerlingen in staat moeten stellen om de leerstof op een snelle en doelmatige wijze te verwerken (topsportconvenant artikel 11 § 1) zijn nog niet aan de orde van de dag, al zijn in enkele scholen interessante denkpijpen aangeboord.

De taakinfilling van de leraren in het preventieve luik van de studiebegeleiding ('leren leren') is niet in alle scholen duidelijk gedefinieerd. Hun aandeel erin is doorgaans niet ingebed in een leerlijn. De vakoverschrijdende eindtermen 'leren leren' worden onvoldoende nagestreefd.

De internaten spelen in alle scholen een ondersteunende rol in de studiebegeleiding. De wisselwerking is schoolafhankelijk gebaseerd op begeleidingsrichtlijnen. Meestal hebben de internaatsbeheerder en de opvoeders toegang tot het leerlingvolgsysteem. Enkele sportclubs stellen studiebegeleiders ter beschikking voor topsportleerlingen die bij hen aangesloten zijn.

Alle scholen hebben aandacht voor de schoolloopbaanbegeleiding. Zij begeleiden het keuzeprocess vooral in de scharnierjaren. Ze nemen allen deel aan het project 'Carrièrebegeleiding Topsport Vlaanderen'. De meeste scholen volgen de studie- en sportresultaten van hun topsportleerlingen nauwgezet op. Een zwak punt in de schoolloopbaanbegeleiding is het engagement van topsportscholen om bij eventueel verlies van het topsportstatuut een vlotte overgang mogelijk te maken naar andere studierichtingen (topsportconvenant artikel 11 § 4). Geen enkele school voorziet hiervoor in structurele maatregelen, zodat zij genooddakt zijn voor ad hoc oplossingen te zorgen.

Het leerlingvolgsysteem bevat in alle scholen gegevens over de cognitieve competenties, de socio-emotionele ontwikkeling en de afwezigheden ingevolge het topsportconvenant (SO/2005/04 rubriek 2.2.3), maar niet over de sportieve competenties van hun topsportleerlingen. Het systeem verschaft toegang aan alle personeelsleden die betrokken zijn bij het leerproces van de leerlingen. In twee scholen is dit echter niet het geval voor de trainers. In vier scholen maken de meeste leraren gebruik van deze informatiebron. In één school wordt het systeem bijna exclusief gebruikt door de topsportschoolcoördinator.

5.6 Evaluatie

Slechts twee scholen hebben hun schoolbrede visie op evaluatie vertaald naar een specifieke evaluatiepraktijk voor de topsportstudierichtingen. Zij hebben een aangepaste evaluatieregeling uitgewerkt voor topsportleerlingen (modulaire organisatie van de evaluatie). In de meeste scholen gelden dezelfde afspraken over de organisatie en gebruikte evaluatiemethodes die in de hele school gangbaar zijn. Die sluiten doorgaans aan bij het klassieke systeem van examens en dagelijks werk.

Over de inhoud (congruentie met de leerplannen) en beoordelingscriteria bestaan slechts in één school schriftelijke afspraken. Dit resulteert in een evaluatiepraktijk die – wat de inhoudsvaliditeit betreft – in de meeste scholen sterk vak- en leraarafhankelijk is en varieert van goed tot onvoldoende.

Alle scholen zijn flexibel bij de planning van evaluatiemomenten. Zij hanteren aangepaste examenroosters, waarborgen door de toetsenplanning de continuïteit van de trainingsarbeid en bewaken de studiedruk. Slechts in één school komt de planning van de evaluatie tot stand in samenspraak met de sportclubs.

De scholen die over een deliberatiekader beschikken, hebben dit niet specifiek toegesneden op het profiel van de pool Topsport. In twee scholen zijn de trainers geen stemgerechtigde leden van de delibererende klassenraad, een recht dat hen volgens omzendbrief SO 64 rubriek 6.3 toegekend kan worden. Er zijn nochtans valabele argumenten om lesgevers in de topsportspecifieke vorming stemrecht te verlenen. Ze zijn immers verantwoordelijk voor de realisatie van de eindtermen lichamelijke opvoeding¹⁴ uit de basisvorming en de SET Topsport.

De rapporteringspraktijk vertoont algemeen weinig diepgang. De rapportcommentaren zijn meestal positief en aanmoedigend geformuleerd, maar bieden weinig informatie over het

¹⁴ Artikel 7.2 § 7 'De lessen lichamelijke opvoeding uit de basisvorming van de betrokken leerjaren van de 1ste, 2de en 3de graad kunnen eveneens aangewend worden voor sportspecifieke trainingsarbeid. Het realiseren van de eindtermen lichamelijke opvoeding dient wel te worden gewaarborgd.'

leerproces en mogelijke manieren op dit bij te sturen. De informatiewaarde van de rapportering over de sportspecifieke vorming is sterk wisselend. De verschillen situeren zich niet zozeer tussen de scholen maar tussen de sporttakken.

6. BESLUIT

De Vlaamse topsportscholen staan voor de complexe opdracht om de harmonieuze ontwikkeling van jongeren als potentiële topsporter en als leerling te realiseren. Als referentiekader daarvoor fungeren het globaal en het bijzonder topsportconvenant. Hun doel is te komen tot een doorgedreven topsportopleiding in combinatie met een volwaardige schoolse vorming.

Het studiegedeelte maakt het onderwerp uit van dit rapport. De onderwijsinspectie screende de schoolse vorming van de zes actuele topsportscholen op basis van de onderzoeksvraag: slagen de topsportscholen erin om binnen de contouren van het topsportconvenant (verkorte curriculumtijd, verminderde aanwezigheidsplicht) de onderwijsdoelen te realiseren die door de overheid zijn vooropgesteld? Krijgen de topsportleerlingen aan een topsportschool hetzelfde kwaliteitsvolle onderwijs als andere leerlingen zodat hun doorstromingmogelijkheden gegarandeerd blijven en ze met voldoende slaagkansen het vervolgonderwijs kunnen aanvatten?

Om de onderwijsdoelstellingen in de topsportstudierichtingen te realiseren hanteren alle scholen voor nagenoeg alle vakken de goedgekeurde leerplannen van hun net of koepel die ze in analoge studierichtingen gebruiken. Deze leerplannen bevatten geen topsportspecifieke doelen, leerinhouden of pedagogisch-didactische wenken. In de leerplannen van twee onderwijsverstreckers worden de topsportstudierichtingen wel als doelgroep vermeld. Dit is niet het geval in sommige leerplannen van het VVKSO (bijv. wiskunde), die derhalve niet formeel goedgekeurd zijn voor de topsportstudierichtingen.

Globaal gezien realiseren de scholen de leerplannen voor de topsportrichtingen in voldoende mate en op een gepast niveau. Wanneer voor sommige vakken de leerplanrealisatie niet voldoet, is dit niet direct gerelateerd aan de topsportspecifieke context. De oorzaken zijn net dezelfde als zouden het niet-topsportstudierichtingen betreffen: gebrek aan leerplangerichtheid, het ontbreken van de minimaal vereiste leermiddelen of een evaluatiepraktijk die onvoldoende representatief is voor de leerplannen. Het verminderd aantal contacturen als gevolg van de reductie van de curriculumtijd en de topsportgerelateerde afwezigheden worden voldoende gecompenseerd. De bijdrage die de lesgevers in de sportspecifieke trainingsarbeid leveren bij het nastreven van de vakoverschrijdende eindtermen is echter niet altijd duidelijk.

In het specifiek gedeelte is de realisatie van de specifieke eindtermen Topsport – en meer bepaald die van de onderzoekscompetentie – vaak problematisch. De lesgevers van de sportspecifieke vorming nemen hierin weinig verantwoordelijkheid ondanks het feit dat art. 7.2 §5 van het topsportconvenant expliciet aangeeft dat tijdens de trainingen de minimumdoelstellingen moeten gerealiseerd worden aan de hand van een goedgekeurd leerplan. Artikel 9 van het topsportconvenant is echter minder duidelijk wat het aandeel van de lesgevers in de sportspecifieke trainingsarbeid is bij de studiebekrachtiging. Het al dan niet stemgerechtigd zijn, is in het convenant vrijblijvend geformuleerd.

De resultaten van de topsportleerlingen wijken niet significant af van de resultaten in niet-topsportstudierichtingen. Er zijn weinig tekorten en bijna geen hieraan gerelateerde B- of C-attesten. Het percentage topsportleerlingen met een A-attest ligt gevoelig hoger dan het Vlaams gemiddelde. De participatiegraad van topsportabituriënten aan hoger onderwijs is hoger dan het Vlaams gemiddelde. Hun studiesucces ligt echter significant lager dan dat van de Vlaamse gemiddelden al zijn er grote verschillen naargelang van de afstudeerrichting.

Alle topsportscholen komen – op enkele bepalingen na – de engagementen van het topsportconvenant na. De afspraken m.b.t. de curriculumtijd worden echter niet in alle scholen nageleefd. Het aantal lestijden wordt soms voor schoolse vorming en/of

trainingsarbeid tijdens de schooltijd overschreden, zodat ook de vigerende onderwijsregelgeving m.b.t. het maximum aantal lessen per week wordt overtreden.

Schoolorganisatorisch is het voor een aantal scholen moeilijk om het engagement na te komen om topsportleerlingen zo min mogelijk samen te zetten met leerlingen van niet topsportklassen (artikel 7.2 § 4 van het topsportconvenant). Deze samenstellingen leiden tot heterogene groepen die het voor de leraren lastig maakt om in te spelen op de individuele noden van de topsportleerlingen. Ook de leerlingen voelen zich minder effectief ondersteund in dergelijke lesgroepen.

De kwaliteitsbewaking gebeurt in alle topsportscholen door de directie in nauwe samenwerking met de topsportschoolcoördinator. Ze is in de meeste scholen nog niet gebaseerd op kwaliteitsdoelen die specifiek zijn uitgeschreven voor de topsportstudierichtingen. Daardoor ontbreekt het de vele ondersteunende initiatieven aan doelgerichtheid en is de doeltreffendheid ervan moeilijk meetbaar, ook al worden over de resultaten gegevens verzameld.

De schoolbrede kaders waarover de scholen beschikken, zijn doorgaans niet geconcretiseerd op het niveau van de topsportstudierichtingen. Slechts in twee scholen worden leraren aangeworven op basis van een functieprofiel dat aangepast is aan de topsportspecifieke context. De meeste leraren zijn wel topsportvriendelijk en flexibel genoeg om te functioneren in de bijzondere context van de topsportscholen. Zij ervaren echter een grote taakbelasting, vooral als hun opdracht gespreid is over topsportklassen en niet-topsportklassen. Hun taak wordt eveneens verzwaard door de uiteenlopende afwezigheidsperiodes van hun topsportleerlingen. Omwille van de kleinschaligheid kan in sommige scholen de continuïteit van hun opdracht in de topsportstudierichtingen niet gegarandeerd worden. Zo kunnen ze geen expertise opbouwen en zijn ze weinig gemotiveerd om hun professionele ontwikkeling te richten op de specificiteit van hun opdracht.

Ook wat de deskundigheidsbevordering betreft, voeren de meeste scholen geen professionaliseringsbeleid dat afgestemd is op de pool Topsport. Dit geldt ook voor de studiebegeleiding en de evaluatiepraktijk die veel parallellen vertonen met de gangbare aanpak op schoolniveau en weinig doelgericht op de topsportspecificiteit wordt afgestemd. De studiebegeleiding voor de topsportleerlingen valt terug op de klassieke ondersteuningsfaciliteiten als inhaallessen en bijwerkopdrachten. Bij lange afwezigheden krijgen ze opdrachten om leerstofonderdelen zelfstandig te verwerken. In de meeste scholen wordt daarover gecommuniceerd via het digitaal leerplatform. De studiebegeleiding wordt evenwel niet verticaal opgebouwd op basis van een toenemende graad van verzelfstandiging. In de meeste scholen worden de leerlingen nog te weinig voorbereid op het zelfstandig leren verwerven en verwerken van leerstof. Dat komt ondermeer omdat de vakoverschrijdende eindtermen 'leren leren' niet expliciet worden nagestreefd.

De ondersteuning die de internaten in de studiebegeleiding bieden, is doorgaans kwaliteitsvol, maar gebeurt niet altijd in symbiose met de topsportscholen. Explicietere begeleidingsrichtlijnen van de topsportschool kunnen de studiebegeleiding in de internaten nog optimaliseren.

Geïndividualiseerde leertrajecten of geïnformatiseerde studiepakketten op maat van de leerling werden in geen enkele school aangetroffen. In twee scholen zijn interessante experimenten aan de gang om de leerstof en/of de evaluatie modulair op te bouwen zodat ze beter tegemoet kunnen komen aan de soms volatiele topsportagenda in enkele sportdisciplines. In de andere scholen verloopt de evaluatie volgens het klassieke patroon van examens en toetsen, die noch inhoudelijk noch vormelijk verschillen van de niet-topsportstudierichtingen. Wat de examen- en toetsplanning betreft, leggen de scholen wel een grote flexibiliteit aan de dag. De rapporteringspraktijk verschilt niet van deze in de

niet-topsportrichtingen. De rapportcommentaren bevatten zelden leerbevorderende feedback.

Alle topsportscholen werken met een leerlingvolgsysteem dat informatie bevat over de cognitieve competenties, de socio-emotionele ontwikkeling en de afwezigheden ingevolge het topsportconvenant. De sportieve competenties worden echter niet in het systeem opgenomen. Scholen en sportfederaties laten hier kansen liggen om beschikbare informatie uit te wisselen.

De combinatie van de sport specifieke met de schoolse vorming heeft ingrijpende consequenties voor de topsportscholen op onderwijskundig, pedagogisch-didactisch en schoolorganisatorisch vlak. Op onderwijskundig vlak maken zij weloverwogen keuzes in hun onderwijsaanbod, al slagen niet alle scholen erin om dit te realiseren binnen de contouren van het topsportconvenant en de regelgeving. De doorgevoerde reductie van de curriculumtijd wordt gecompenseerd door een overwegend efficiënt gebruik van de beschikbare lestijd zodat de onderwijsdoelen bij de meeste leerlingen gerealiseerd worden. Het onderwijsaanbod is doorstromingsgericht: leerlingen die hun topsportstatuut verliezen, kunnen doorgaans vlot overgaan naar een andere studierichting. Enkel in de derde graad tso Topsport bemoeilijkt de lessentabel van het OVSG de overgang naar de studierichting tso Lichamelijke opvoeding en sport. omdat de lessentabellen significant van elkaar afwijken.

Schoolorganisatorisch en pedagogisch-didactisch leggen de topsportscholen minder innovatief vermogen aan de dag, vooral als het erop aankomt creatieve oplossingen te bedenken voor inhaalbewegingen omwille van lange afwezigheden. Niet in alle scholen wordt de studiebegeleiding structureel ondersteund en aangestuurd. Vaak berusten de begeleidingsinspanningen op de flexibiliteit en de bereidwilligheid van de leraren die over het algemeen een groot engagement betonen, maar niet alle beschikken over voldoende pedagogisch-didactische onderlegdheid om hun onderwijsaanpak af te stemmen op de specifieke doelgroep. Maximale differentiatie, de ontwikkeling van studiepakketten gericht op zelfstudie, het consecutief opbouwen van studievaardigheden die het zelfstandig leren ondersteunen zijn geschikte onderwijsstrategieën om in te spelen op de specifieke topsportcontext, maar die behoren niet tot het didactisch standaardrepertorium van de meeste leraren. Verspreid over verschillende topsportscholen zijn innovatieve impulsen aanwezig. In de scholen die werken aan de modulaire uitbouw van de leerstof zijn die het meest tastbaar.

De versnippering van expertise en middelen (omkadering, nascholingsgelden) is een argument om ervoor te pleiten het aantal topsportscholen te beperken. Schaalvergroting kan leiden tot een bundeling van deskundigheid en meer stabiliteit in de opdrachten. Zekerheid van betrekking stimuleert leraren om te investeren in hun professionele ontwikkeling binnen de topsportcomponent en de uitwerking van aangepast studiemateriaal.

Een ander argument om de topsportleerlingen samen te brengen in een beperkter aantal topsportscholen is een efficiëntere spreiding van de leerlingen. Nu zijn een aantal studierichtingen in sommige scholen zeer dun bevolkt. Die kleinschaligheid noopt hen tot samenstellingen die contraproductief zijn voor de specifieke studiebegeleiding en die de leerplanrealisatie compliceren. Grotere entiteiten kunnen samenstellingen overbodig maken en de kwaliteit van de ondersteuning verhogen.

Als de schaalgrootte van de topsportscholen verhoogd wordt, kan in eenzelfde beweging de spreiding van sommige sportdisciplines over verschillende topsportscholen aangepakt worden. De concentratie van een sporttak in één of beperkt aantal scholen levert ook efficiëntiewinst op voor de sport specifieke vorming en het gebruik van de sportaccommodatie. Door de schaalvergroting zouden internaten zich uitsluitend op

topsportleerlingen kunnen toeleggen, wat het rendement van de samenwerking met de topsportscholen zou doen toenemen.

Meer leerlingen samenbrengen in een kleiner aantal topsportscholen zou niet alleen de efficiëntie verhogen, maar zou het ook rendabel maken om de topsportleerlingen op een afzonderlijke campus te huisvesten. Nu is dit slechts het geval in één school. Door de topsportklassen fysiek te scheiden van de niet-topsportklassen wordt het profiel en de identiteit van de topsportschool versterkt. Meer duidelijkheid zou ook ontstaan door de mogelijkheid uit te sluiten dat een school die zich geen topsportschool mag noemen toch topsportstudierichtingen in het aso en tso aanbiedt.

Efficiëntiewinst zou ook kunnen geboekt worden door de pool Topsport rationeler te organiseren. Dit kan al in de eerste graad gebeuren door de basisoptie Topsport – die meestal in afzonderlijke middenscholen aangeboden wordt – administratief en ook feitelijk aan de topsportschool toe te voegen. In de derde graad aso kunnen de bestaande tweepolige studierichtingen herleid worden tot een éénpolige studierichting aso Topsport (naar analogie van de pool Sportwetenschappen). De huidige studierichting Wiskunde-topsport kent immers weinig succes. De Moderne talen-topsport is eveneens dun bevolkt en mist bovendien profilering. De Wetenschappen-topsport trekt meer leerlingen aan, maar sluit inhoudelijk minder goed aan bij de studierichting Sportwetenschappen, wat de overgang bemoeilijkt als de leerling zijn topsportstatuut verliest. Rekening houdend met de beschikbare studietijd betekent de huidige tweepoligheid in de derde graad aso een grote belasting voor de leerlingen. Zij moeten de specifieke eindtermen – inclusief die van de onderzoekscompetentie – halen in beide polen. Een éénpolige studierichting zou de studiedruk beheersbaar houden en het mogelijk maken de schoolse vorming beter te laten aansluiten bij de specifieke leefwereld van de leerlingen. In geval van éénpoligheid kan zowel de basisvorming als het specifiek gedeelte meer topsportspecifiek ingekleurd worden, wat nu te weinig het geval is.

Een éénpolige studierichting aso Topsport veronderstelt wel een solide basisvorming met een curriculum dat de doorstroming naar een brede waaier aan opleidingen in het hoger onderwijs mogelijk maakt. De pool Topsport moet dan binnen de gereduceerde curriculumtijd een funderende vorming bieden waarin de competenties en vormingscomponenten van de derde graad aso op evenwichtige wijze vertegenwoordigd zijn.

Het topsportschoollandschap zou ook transparanter en doorstromingsgerichter worden, mochten de topsportscholen het volledige studiegebied Sport (ook de niet-topsportstudierichtingen) in hun aanbod opnemen. Hoe breder het aanbod binnen het studiegebied, hoe ruimer de doorstromingskansen indien een leerling zijn topsportstatuut verliest.

Momenteel kent de overheid aan de scholen veel middelen toe voor relatief weinig leerlingen in een onstabiele omgeving. De samenwerking met de federaties is onderhevig aan schommelingen. Bijzondere convenanten zijn immers in principe jaarlijks opzegbaar. De onzekerheid over langdurige engagementen belemmert scholen om een toekomstgericht topsportbeleid te voeren.

Het is merkwaardig vast te stellen dat de bevindingen in dit rapport en de daaraan gekoppelde aanbevelingen reeds aan de orde gesteld werden in vorige onderzoeksrapporten (zie 1.2 Historiek). Met name de beperking van het aantal topsportscholen, de reductie van het aantal studierichtingen in het aso en de noodzaak om topsportspecifieke onderwijs- en begeleidingsstrategieën te ontwikkelen werden vanuit verschillende invalshoeken als verbeterpunten gesuggereerd.

Het zou onterecht zijn enkel de topsportscholen zelf verantwoordelijk te houden voor het uitblijven van de noodzakelijke hervormingen. Tijdens de screening van de zes Vlaamse

topsportscholen is duidelijk geworden dat de inzet en het engagement van alle betrokkenen zeer groot is en dat de scholen binnen het door de overheid geschetste kader de schoolse vorming naar hun beste vermogen proberen te combineren met de topsportspecifieke vorming. Deze vaststelling wordt ook gestaafd door de globale tevredenheid van de leerlingen. Een rationelere inzet van de middelen kan de geleverde inspanningen alleen maar beter laten renderen.

7. AANBEVELINGEN

Op basis van de conclusies van dit rapport formuleert de onderwijsinspectie volgende aanbevelingen aan de betrokken stakeholders:

Overheid

- De bestaande versnippering in de topsportstudierichtingen ongedaan maken door
 - een minimale schaalgrootte voor het topsportaanbod en de leerlingenaantallen voorop te stellen om tot werkbare entiteiten te komen;
 - de basisoptie Topsport van de eerste graad administratief en feitelijk toe te voegen aan een topsportschool;
 - de onduidelijke situatie uit te klaren waarbij niet-topsportscholen toch topsportstudierichtingen mogen inrichten in het aso en het tso.
- De bestaande aso-studierichtingen Topsport vervangen door een éénpolige studierichting aso Topsport met een solide basisvorming die een brede opleidingskeuze in het hoger onderwijs mogelijk maakt.
- Het topsportconvenant aanpassen op volgende punten:
 - de ontwikkeling van aangepaste leermethodes explicieter de verantwoordelijkheid maken van de onderwijsverstrekkers omdat scholen en individuele leraren hier op eigen kracht niet of zeer moeizaam toe komen (art. 11 § 1);
 - de lesgever van de sportspecifieke trainingsarbeid stemgerechtigd lid maken van de klassenraden (art. 9);
 - de opzegprocedure aanpassen zodat bijzondere topsportconvenanten voor langere periodes afgesloten worden (bijv. vijf jaar) (art. 18 § 2).

BLOSO

- De sportspecifieke vorming die voor sommige sportdisciplines (o.a. atletiek, voetbal, ...) verspreid is over verschillende topsportscholen, bundelen op één of een beperkt aantal locatie(s).

Onderwijsverstrekkers

- De topsportscholen ondersteunen door aangepaste leermethodes te ontwikkelen.
- In de leerplannen voor topsportstudierichtingen specifieke pedagogisch-didactische wenken en leerinhouden opnemen.
- OVSG: het curriculumaanbod in tso Topsport afstemmen op de studierichting tso Lichamelijke opvoeding en sport om een eventuele overgang te vergemakkelijken voor topsportleerlingen die hun topsportstatuut verliezen.
- VVKSO: de topsportstudierichtingen formeel vermelden als doelgroep in de leerplannen, waar dit momenteel niet het geval is.

Sportfederaties

- De sportspecifieke vorming die voor sommige sportdisciplines verspreid is over verschillende topsportscholen, bundelen op één of een beperkt aantal locaties.
- Alle engagementen van het topsportconvenant i.v.m. het inrichten van de sportspecifieke vorming naleven.
- Gegevens over sportieve competenties invoeren in het leerlingvolgsysteem van de school.

Lesgevers topsportspecifieke vorming

- Meewerken aan het nastreven van de vakoverschrijdende eindtermen.
- De SET Topsport (o.m. onderzoekscompetentie) realiseren binnen de sportspecifieke vorming.
- De kwaliteit van de rapportering aan ouders en leerlingen over de sportspecifieke vorming bewaken en/of optimaliseren.

Topsportscholen

- De identiteit van de topsportschool versterken in de benaming en de externe communicatie.
- De profilering en de identiteit versterken door topsportleerlingen samen te brengen op afzonderlijke campussen.
- Een visie op topsportonderwijs uitwerken en ze omzetten in operationele doelen.
- Het personeelsbeleid explicieter afstemmen op de topsportspecifieke context door
 - te werken met specifieke en geïndividualiseerde functiebeschrijvingen voor de topsportschoolcoördinator en leraren die in de pool Topsport lesgeven;
 - te werken met een vast team van leraren met een betekenisvolle opdracht binnen de pool Topsport.
- Een operationeel nascholingsplan voor de pool Topsport uitwerken.
- De afspraken en regelgeving i.v.m. de curriculumtijd naleven (20 lessen schoolse vorming en 12 lessen sportspecifieke vorming op weekbasis).
- De aanbeveling van het topsportconvenant naleven om samenstellingen met niet-topsportklassen te vermijden.
- Een flexibele en geïndividualiseerde onderwijsaanpak uitwerken op basis van de
 - individuele noden van de topsportleerling;
 - gereduceerde curriculumtijd van de vakken;
 - analyses van de afwezigheden voor de onderscheiden sportdisciplines en topsportstatuten.
- Topsportleerlingen doelgericht voorbereiden op zelfgestuurd leren op basis van de vakoverschrijdende eindtermen 'leren leren'.
- De studiebegeleiding in de internaten aansturen.
- Ook de gegevens over de sportieve competenties opnemen in het leerlingvolgsysteem.
- Een specifieke evaluatiepraktijk voor topsportleerlingen uitwerken.
- De vakoverschrijdende eindtermen nastreven in samenhang met de sportspecifieke vorming.
- De SET i.v.m. onderzoekscompetentie realiseren in het tso en in beide polen van het aso.

Internaten

- De studiebegeleiding afstemmen op richtlijnen van de topsportschool.